

Artikelsamling: ”Den litterära debatten” 1924-25 i svensk kommunistpress

Innehåll

Inledning.....	1
A. Wallenius: Trotskijism eller Leninism	5
G. Sokolnikov: Trotskijis teori och bolsjevikrevolutionens praktik	7
O. W. Kuusinen: En misslyckad framställning av den ’tyska Oktober’	8
G. Zinovjev: Bolsjevism eller trotskism?.....	21

Inledning

Vänsteroppositionen i det sovjetiska bolsjevikpartiet började ta form hösten 1923. Det startade med en debatt om den ekonomiska politiken (september 1923), men även andra frågor, bl a om partidemokratien kom upp. Den som tog initiativ till en sådan diskussion var Trotskij, men hans idéer fick stöd bland en hel del ledande bolsjeviker (”de 46:s plattform”).

I december 1923 tog Trotskij upp frågorna i en serie artiklar blivit kända under samlingsnamnet ”Den nya kursen”¹.

Denna aspekt av vänsteroppositionens historia finns väl dokumenterad och det finns därför ingen anledning att här ta upp den på nytt – vi hänvisar till de texter som redan finns om detta på marxistarkivet.²

Det finns dock en annan sida av den interna partikampen som är mindre känd, men som ändå är väsentlig om man vill förstå vad som hände. Det var den ”debatt” om historiska frågor som påbörjades sommaren 1924 och som kom att utvecklas till en ren hetskampanj mot Trotskij personligen. Den bidrog till att isolera Trotskij och tvingade honom på ”reträtt”. Denna artikelsamling behandlar dessa frågor.

Den ”litterära debatten”, som kampanjen mot Trotskij oegentligt kom att kallas, började så smått efter publiceringen av Trotskijis minnesskrift ”Om Lenin” (sommaren 1924)³, som kritikerna menade främst gick ut på att framhäva Trotskij själv. Men stormstyrka fick anti-Trotskij-kampanjen först på hösten samma år, efter publiceringen av artikeln ”Oktobers lärdomar”⁴, som var ett förord till samlingsvolymen ”Året 1917” med Trotskijis skrifter från revolutionsåret 1917. I ”Oktobers lärdomar” hade Trotskij bl a påpekat att vissa ledande bolsjeviker vacklat betänkligt under revolutionsåret 1917, inte minst Zinovjev och Kamenev, som gick emot upproret, något som givetvis inte dessa var särskilt glada över att få höra.

En intensiv kampanj riktad mot Trotskij igångsattes. Under flera månader publicerades nästan dagligen Trotskij-kritiska artiklar, det hölls kritikmöten osv. Kampanjen kom främst att röra

¹ Artiklarna finns samlade i [Den nya kursen](#)

² En svensk ”klassiker” i sammanhanget är Kenth-Åke Anderssons [Utvecklingen i Sovjet på 1920-talet](#). Se även Björkman-Widén [Vänsteroppositionen i Sovjetunionens kommunistiska parti 1923-27](#), Franzén-Mattson [Vänsteroppositionen i Sovjet 1923-28](#), samt David Law, [Om vänsteroppositionen](#) (innehåller även de 43:s plattform). Se även [Lenins sista strid](#) av Moshe Lewin och givetvis Isaac Deutschers [Den avväpnade profeten](#).

³ Skriften finns på webbplatsen marxists.org: [Lenin](#) (på engelska).

⁴ Finns på marxistarkivet: [Oktoberrevolutionens lärdomar](#).

historiska frågor, där man drog fram Trotskijs alla meningsskiljaktigheter med Lenin *innan* revolutionen. Även denna kampanj finns utförligt beskriven på annat håll:

1. Den utförligaste redogörelsen ges i E. H. Carrs *Socialism in one Country*, vol 2, chapter 11 ("Lessons of October"). Detta kapitel finns i sin helhet översatt till svenska (på marxist-arkivet): [Oktobers lärdomar](#).

2. I [Den avväpnade profeten](#) lyckas Isaac Deutscher på ett utmärkt sätt, på bara några sidor, fånga såväl det väsentliga i förloppet som de bakomliggande problemen och implikationerna (se kapitel 2 *Anatemat*, nätversionen sid 89-94).

3. Trotskij själv gick i svaromål i en artikel ([Våra meningsskiljaktigheter](#)) skriven i november 1924, som dock aldrig publicerades i Sovjet, samt senare (i januari 1925) i ett [Brev till centralkommitténs plenarmöte](#).

Åtskilliga av de Trotskij-kritiska artiklarna översattes till andra språk. På engelska gavs det t ex (i maj 1925) ut en artikelsamling med Trotskijs "Oktobers lärdomar" och bidragen från Kamenev, Kuusinen, Stalin, Zinovjev m.fl. – denna skrift finns på webbplatsen marxists.org.⁵

En hel del artiklar översattes även till svenska och publicerades i den svenska kommunistiska pressen, bl a dagstidningen *Folkets Dagblad Politiken (FDP)* – det är därifrån vi hämtat texterna nedan. Den text som kampanjen utgick ifrån – Trotskijs "Oktobers lärdomar" – publicerades dock inte av det svenska kommunistpartiet, men gavs 1925 ut under titeln "Revolutionens lärdomar" på initiativ av den nyligen uteslutna oppositionen kring Zäta Höglund m. fl.⁶

Om de ingående texterna

I föreliggande dokumentsamling ingår fyra artiklar, samtliga publicerade i *Folkets Dagblad Politiken (FDP)* under perioden december 1924 – februari 1925:

1. Allan Wallenius *Trotskijism eller leninism* är relativt kort och håller sig till "huvudlinjen" i den anti-trotskistiska kampanjen: Han kritiserar Trotskijs förrevolutionära historia (motsättningarna till Lenin, att Trotskij blev medlem i bolsjevikpartiet först 1917), samtidigt som han försöker bagatellisera Zinovjevs och Kamenevs misstag under 1917. Artikeln är ganska ointressant, utom som ett typiskt exempel på den typ av artiklar som spottades fram i stort antal vid den aktuella tidpunkten

2. Grigorij Sokolnikovs ganska korta artikel, *Trotskijs teori och bolsjevikrevolutionens praktik*, är intressantare eftersom han kritiserar Trotskijs teori om den "permanenta revolutionen" från en Bucharin-liknande ståndpunkt – och betonar "alliansen" med bönderna och deras inväxande i socialismen.⁷ Andas en pessimistisk syn på den internationella utvecklingen.

3. Otto W Kuusinenens *En misslyckad framställning av den "tyska Oktober"* tar upp internationella frågor, med tyngdpunkten på det misslyckade revolutionsförsöket i Tyskland 1923. Artikeln behandlar ett vid den aktuella tidpunkten viktigt politiskt problem och är därför av ganska stort intresse. Därmed inte sagt att Kuusinenens version är korrekt.

Kuusinen gör stor affär av Radek-Trotskijs teser som framlades vid ett möte med Kommunistiska internationalens exekutivkommitté (EKKI) i januari 1924⁸, och menar att

⁵ Se [The Errors of Trotskyism](#).

⁶ Denna version av artikeln finns på webbplatsen *marxists.org*, se [Revolutionens lärdomar](#)

⁷ Se Nikolaj Bucharins [Till teorin om den 'permanenta revolutionen'](#), ett tal som han höll i 13 december 1924, och som nog Sokolnikov hade tillgång till när han skrev sin artikel (publ. 7/1 1925 i *FDP*).

⁸ De av Radek framförda teserna m m gavs ut i broschyrform: [The Lessons of the German Events](#).

Trotsky där förde fram en helt annan linje än i "Oktobers lärdomar". Trotsky kommenterar detta senare, bl a i ett brev till den franska kommunisten Albert Treint. Han säger där att han inte hade möjlighet att själv närvara (låg sjuk på annan ort) och att Radek hade ringt upp honom en halvtimme innan mötet. Radek hade skrivit teser om den tyska frågan och ville att Trotsky skulle ställa sig bakom dessa. Tid att läsa upp teserna fanns ej, men Radek försäkrade att de stod i överensstämmelse med Trotskijs uppfattningar och Trotsky accepterade att ställa sig bakom dem. När han sedan fick veta vad som faktiskt stod i dem hävdar han att han blivit förd bakom ljuset, att teserna var felaktiga och stod i motsättning till "allt" som han skrivit och sagt "innan, under och efter" Radek formulerade dem. Trotsky påstår vidare att han vid flera tillfällen hade klargjort detta.⁹

Frågan om den misslyckade resningen i Tyskland 1923 är mycket intressant och vi ska därför återkomma till den frågan med dokument och analyser. I detta sammanhang bör vi nämna Pierre Broués monumentala arbete om Tyskland – *The German Revolution, 1917-1923* (eng. upplaga 2004).¹⁰ Broué visar att Kuusinens version är fraktionell och förvränger de verkliga ståndpunkterna vid EKKI-mötet.¹¹ Broué visar även att man gick in för att göra den tyska partiledningen, med Heinrich Brandler i spetsen, samt Karl Radek till syndabockar för att frita Zinovjev (och EKKI) från ansvar.

4. Grigorij Zinovjevs *Bolsjevism eller trotskism?* är den längsta artikeln (och publicerades som följetong). Första delen av artikeln är ett försök tona de allvarliga politiska motsättningar som under andra halvåret 1917 rådde mellan honom (och Kamenev) och partiledningens majoritet med Lenin i spetsen. Zinovjev förnekar inte motsättningarnas existens, men han försöker framställa dem som mycket tillfälliga och mindre allvarliga än vad de faktiskt var.

Hela framställningen är rörig och man får en känsla av att Zinovjev försöker blanda bort korten. Särskilt tydligt gäller detta tiden strax innan upproret, då Zinovjev (tillsammans med Kamenev) gick emot upproret och även gick ut med detta i en icke-bolsjevikisk tidning, vilket fick Lenin att kräva att Zinovjev (och Kamenev) skulle uteslutas – en historia¹² som Zinovjev nästan inte alls berör. I stället upprätthåller sig Zinovjev huvudsakligen vid de motsättningar som uppstod *efter* upproret segrat, då Zinovjev åter hamnade på kollisionskurs med Lenin i frågan om förhållningssättet till mensjevikerna och socialrevolutionärerna, som Zinovjev var mycket angelägen om att få med i den nya regeringen.¹³

⁹ Brevet till Treint (skrivet i september 1931) publicerades i *The New International* februari 1938: [A Letter to Albert Treint](#). I samma nummer fanns ett annat brev om samma fråga till Alois Neurath, skrivet i juni 1932: [A Letter to Alois Neurath](#). Se även kapitlet "5. Tradition och revolutionär politik" i [Den nya kursen](#), publicerat i december 1923, där Trotsky diskuterar Tyskland-händelserna och för fram en kritisk ståndpunkt liknande den som han står för senare.

¹⁰ På svenska finns även E.H. Carr, *Mellan Lenin och Stalin*, som ganska utförligt tar upp det misslyckade upprorsförsöket och bakgrunden till detta (se bokkapitlen 5-9). Dessa kapitel finns på marxistarkivet: [Det misslyckade upproret i Tyskland 1923](#).

¹¹ Se s. 827 ff i *The German Revolution, 1917-1923*.

¹² För detaljer, se dokumentsamlingen [Bolsjevikerna och den ryska revolutionen](#), avsnittet Oktober (s. 129 ff).

¹³ Det skulle inte dröja länge innan Zinovjev själv uteslöts ur partiet för "avvikelser", och hans "fel/misstag" 1917 (som Trotsky nämnt i "Oktobers lärdomar"), fick en framträdande plats i den stalinistiska historieskrivningen. Här ett par exempel, hämtade ur den beryktade *SUKP(b):s historia* från 1938:

"På CK:s sammanträde uttalade sig kapitulationsmakarna Sinovjev och Kamenjev ånyo mot upproret. Då de mötte motstånd, gick de till öppen aktion i pressen mot upproret, mot partiet. Den 18 oktober publicerades i den mensjevikiska tidningen 'Novaja Sjisn' (Nytt liv) en förklaring av Kamenjev och Sinovjev om bolsjevikernas förberedelse till uppror och att de ansåg upproret vara ett äventyr. På så sätt blottade Kamenjev och Sinovjev inför fienderna CK:s beslut om upproret, om att upproret skulle organiseras inom den närmaste tiden. Detta var förräderi." (s. 260)

"Även vissa opportunisterna inom partiet: Kamenjev, Sinovjev, Rykov, Sjljapnikov och andra, försökte göra ett utfall mot sovjetmakten. De började ställa krav på att man skulle bilda en 'enhetlig socialistisk regering' med

Zinovjev för också till torgs en ganska märklig teori om det förrevolutionära bolsjevikpartiets immunitet mot ”avvikelser”: Innan revolutionen kunde det per definition inte finnas någon höger- eller vänsterflygel i bolsjevikpartiet, detta låg i själva bolsjevikpartiets innersta natur hävdar Zinovjev. Detta är nästan skrattretande, med tanke på vilka fraktionsstrider som hade förekommit i partiet under hela dess existens. Men uppenbarligen passade det bra att i den aktuella anti-Trotskij-kampanjen debatten framställa sig själv i denna dager...

Med tanke på att Zinovjev redan inom ett drygt år själv skulle befinna sig i opposition och sedan också bilda allians med Trotskij mot den förda politiken – och där han i stort sett gav Trotskij rätt i samtliga frågor – ger en läsning av Zinovjevs artikel en säregen känsla....

Martin Fahlgren (aug 2010)

deltagande av mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, vilka just störtats av oktoberrevolutionen. Den 15 november 1917 antog bolsjevikpartiets CK en resolution, vilken avvisade en överenskommelse med dessa kontrarevolutionära partier och förklarade Kamenjev och Sinovjev vara strejkbrytare mot revolutionen. Den 17 november anmälde Kamenjev, Sinovjev, Rykov och Miljutin sitt utträde ur CK, emedan de ogillade partiets politik.” (s. 265)

A. Wallenius: Trotskijism eller Leninism

Ur FDP 8/12 1924

Trotskij, som jämte Lenin utåt stod som den ryska revolutionens främste ledare; Trotskij, den glänsande, outtröttlige organisatorn av Världsrevolutionens första röda armé, Trotskij, den bländande oratorn, kanske den främste vältalaren, och ovillkorligen den populäraste folktalaren i vår tid; Trotskij den litterära formens mästare, politikens skickligaste värjfvaktare, o.s.v., o.s.v., – Trotskij, som räknar åtskilliga revolutionära förtjänster, har åter inom den ryska partipolitiken begått en handling, som kommer att kasta en ännu djupare slagskugga över hans revolutionära ära och berömmelse, än vad hans olycksaliga ingripande i den ryska partidiskussionen före partiets 13:e kongress gjorde.

För de utländska kommunisterna, som ännu icke känner det ryska partiet och den ryska revolutionens historia, kommer detta Trotskij's handlingssätt naturligtvis som en bitter missräkning. Men det är inte första gången, som Trotskij fronderar inom partiet, det är inte första gången, som Trotskij lägger i dagen en böjelse, som icke går samman med kommunismen, och som står i bjärt motsats till den ryska bolsjevismen.

Trotskij är ingen gammal bolsjevik – han är medlem av R.K.P. från 1917. Före detta år uppträdde han ibland tillsammans med bolsjevikerna, men lika ofta tillsammans med mensjevikerna. Ibland drev han t.o.m. dubbelspel och uppträdde för båda riktningarna. Men oftast stod han i skarp opposition mot bolsjevikerna och särskilt mot Lenin. Icke endast i den ryska partipressen, utan också internationellt drev han sin energiska och hätska polemik mot bolsjevikerna. Kautskys tidskrift "Neue Zeit" och socialdemokraternas i Tyskland huvudorgan "Vorwärts" innehåller under årens lopp åtskilliga artiklar – både signerade och redaktionella – av Trotskij, där han icke blott bekämpar bolsjevikerna politiskt, utan också tillåter sig en och annan gång att smutskasta Lenin.

För mången utländsk – och t.o.m. för mången ung rysk kamrat – är detta en nyhet. Ty av hänsyn till Trotskij har bolsjevikernas gamla garde förtigit alla hans synder. Man har endast i sådana fall, där det gällde att välja mellan våld på historisk exakthet samt hänsyn mot Trotskij, valt att med mild hand endast antyda Trotskij's fel. T.o.m. under den senaste partidiskussionen inom R.K.P., när oppositionen med full hals skrek, att man alltför hänsynslöst angrep Trotskij, visades honom en stor eftergivlighet i många avseenden. Men nu, när Trotskij gjort sig skyldig till ett nytt angrepp mot partiets ledning, när han direkt vill göra våld på den ryska revolutionens historia, nu kommer han knappast att kunna påräkna någon mildhet från partiets sida. Han kommer att stå så slagen efter denna diskussion, som han aldrig förr stått inom Rysslands Kommunistiska parti.

För mången utländsk kamrat är denna diskussion en överraskning, trots det att redan den föregående ryska partidiskussionen förberett honom. Men för den, som känner till den sega kamp, som Lenin måste föra mot Trotskij i en massa av revolutionens avgörande frågor – före oktober 1917, för honom är Trotskij's uppträdande icke överraskande. Och minst är det sensationellt för det gamla gardet, Lenins gamla vapenbröder, som alltför väl ännu erinrar sig de heta striderna mot Trotskij både före och efter 1917, när de under Lenins ledning måste nedslå Trotskij's oriktiga uppfattning om revolutionens vidare utveckling. Allmänt bekant är hans underskattning av böndernas roll i den ryska revolutionen, hans fel i fråga om Brest-Litovsk, i fråga om militariseringen av fackföreningarna o.s.v. Samtliga dessa frågor var ju av en sådan karaktär, att en oriktig linje hade fört revolutionen till undergång. R.K.P. under det gamla gardets ledning har sålunda åtskilliga gånger räddat den ryska revolutionen undan det fördärv, vart Trotskij's ledning skulle ha fört den.

Betecknande är, att Trotskij, när man uppmanade honom eller någon annan av den ryska dåvarande oppositionens män, att utförligare försvara sin ställning på Kominterns 5. världskongress – icke gjorde det. Då undvek han att ge sig in i direkt kamp för sin hållning, emedan han såg att han förlorat slaget. Ty han var grundligen besegrad på partiets 13:e kongress, han kände att hela K.I. stod emot honom. T.o.m. den tyska högern (Brandler, Thalheimer etc.) tog i Thalheimers tal avstånd från den ryska oppositionens linje. Samma gjorde t.o.m. ex-kommunisten Höglund, som under 5:e världskongressen röstade mot Trotskij och för exekutivkommittén.

Trotskij har nu – utan politisk anledning – tagit upp en partidiskussion under parollen: oktoberrevolutionens lära. Tyvärr på ett sätt som inte hedrar honom, och ej heller gagnar honom eller hans dåliga sak. För närvarande utges Trotskijs samlade arbeten. Som 5:e del i dessa utkommer artiklar vid tiden för revolutionen 1917. Han har utgett dem med ett nyskrivet förord på 60 sidor, där han angriper, – icke direkt, men genom anspelningar – Sinovjev och Kamenev, för att de vid revolutionens utbrott begick fel, för att de då skiljde sig från Lenins linje, Sinovjev för några timmar och Kamenev för en något längre tid. Dessutom försöker han framställa själva oktoberrevolutionen såsom en handling, där han med Lenin spelat den utslagsgivande rollen. Ingen skall förneka Trotskijs oerhört stora förtjänster vid oktoberomvälvningens genomförande. Men när han vill låta påskina, att partiets Centralkommitté då icke skulle ha gått samman med Lenin, att Centralkommitténs linje hade varit en annan än Lenins, då måste Trotskij visas hem med tillbörlig kraft. Likaså när han totalt förbiser *partiets*, medlemmarnas insats, vid revolutionens genomförande. Hela detta tunga, tappra och resultatrika arbete av partiorganisationerna, har han glömt bort. Han ser bara Petersburg, sin insats och ledningen. Hela landet är någonstades i dimdunklet. Partiet som genomförde revolutionen ända ut i de mest avlägsna provinsavkrokar, partiet, som i Petersburg förberedde revolutionen inom armén, flottan och bland arbetarna – det har Trotskij råkat glömma bort. Han ser bara ledningen, och hetsar mot fel, som begåtts av hans nuvarande motståndare: Sinovjev och Kamenev, som jämte Stalin och Bucharin slog ned hans opposition inom partiet år 1924. Mot Stalin har han ingen angreppspunkt funnit, och Bucharins fel i fråga om Brest-Litovsk hade han icke kunnat angripa utan att drabba sig själv.

Nu är saken den, att både Sinovjev och Kamenev – i tal och skrift – samt upprepade gånger – *erkänt dessa fel* och i handling mer än gottgjort dem, både genom sitt föregående och genom sin följande revolutionära gärning. Tyvärr kan detta icke sägas om Trotskij, som fortfarande upprepar sina gamla fel, medger några smärre fel, men vidhåller sina stora misstag, som ändå gång på gång blivit korrigerade av historien.

Ja, han går t.o.m. så långt i sitt förord, att han antyder, att det egentligen var Lenin som blev trotskist år 1917, när Lenin och Trotskij förenades, icke Trotskij som vart leninist. Det är rätt, att Trotskij icke blev leninist – det blir han väl aldrig – men inte en enda av Lenins positioner uppgavs vid revolutionen, tvärtom de hävdade sig glänsande. Och att nu år 1924 komma fram med krav på en revision av leninismen, det är ingenting annat än Trotskijs återfall till sina gamla irrläror. Och det måste bekämpas.

Trotskijs handlingssätt har utlöst harm och förbittring inom det ryska partiet. T.o.m. inom de partilösa massorna, där Trotskij ändock är mycket populär – har hans sol begynt att dala. Betecknande är att t. v. ingen av Trotskijs tidigare anhängare tagit parti för honom i denna sak. Inom partiet står han redan så gott som absolut isolerad. Och fortsätter han denna sin kamp, då står han snart – tyvärr – som en ensam, självkrossad man.

Men för att återkomma till Trotskijs angrepp mot Sinovjev och Kamenev: Lenin själv har efter oktober inträtt för de kamrater, som då begick fel – när de i oriktig känsla av att revolutionsutbrottet kom för tidigt – intog en avvikande hållning mot Centralkommitténs

majoritet. Vid utbrottet och när felet begicks, var Lenin lika skoningslöst hård i sina angrepp mot dessa kamrater, som mot alla andra, vilka inte förstod att gå revolutionens riktiga väg. Men så fort dessa kamrater insett sitt misstag, felaktigheterna i sin linje, innan deras fel fått ödesdigra följder, då inträdde också Lenin helt och fullt för dem. Partiet lät dem mycket snart inta de mest ansvarsfulla poster, sedan de i tapper revolutionär handling visat, att deras fel berodde på en tillfällig oriktig orientering, icke var av principiell natur.

Nu, sju år efter detta, kommer Trotskij med sin kritik, Trotskij, som just i principiella frågor, både före och efter 1917 varit av en alldeles annan uppfattning än bolsjevikerna, direkt uppträtt i kamp mot Lenin, gång på gång, och alltid i frågor, där historien gett partiet och Lenin rätt. Det är inte att undra på, om socialdemokraterna triumferar. Därför måste han fördömas på det skarpaste för detta tilltag. Och alla hans stor förtjänster får inte överskyla dessa hans ödesdigra fel. Vore Trotskij själv en man av "gamla gardet". vore han en gammal bolsjevik, då hade han besparat sig en sådan politisk dundertabbe, som detta hans uppträdande.

Trotskij har tiodubbelt större anledning att kämpa mot de rester av mensjevism och individuellt fribyteri, varmed han tyvärr ännu är bekajad, än att försöka börja reformera vårt ryska partis leninistiska linje. De upprepade gånger han begått fel, borde ha lärt honom försiktighet.

Men till de skrattande socialdemokratiska skatorna, som vädrar ofärd och olycka över kommunismen, ropar vi: "Hut pack! Den man som kämpat sida vid sida med Lenin, som med ryska partiets hjälp varit med om att bygga upp proletariats röda armé, han kan begå fel, t.o.m. stora fel. Men ni missräknar er, om ni tror, att ha kommer att vandra en Levis, en Frossards, en Höglunds väg!"

Moskva den 19 nov. 1924.

G. Sokolnikov: Trotskijs teori och bolsjevikrevolutionens praktik

Ur *FDP* 7/1 1925

En orienterande artikel av Sokolonikov

I Pravda har Sokolonikov publicerat en artikel, "Trotskijs teori och vår revolutions praktik", vari han yttrar att det – för ett riktigt värdesättande av teorin om den permanenta revolutionen – är nyttigt att undersöka vart Trotskijs teori skulle ha fört.

Under Brestförhandlingarna ansåg Trotskij att rådsmakten skulle komma att störtas antingen genast genom tyska bajonetter eller några veckor senare genom desertörer och spekulanter. Trotskij såg ingen möjlighet att manövrera, Lenin däremot var av den meningen att ett andrum möjliggjorde att vinna bönderna och behålla makten.

Införandet av NEP uppfattade Trotskij som ett ersättande av rekvisitionerna genom en naturaskatt och inte som en ny epok av sakta framåtskridande till socialismen och ständig hänsyn till bönderna. Detta motsäger visserligen Trotskijs teori, men den permanenta revolutionen har i alla fall hållit sig.

Under diskussionen i fjol krävde Trotskij utvidgade befogenheter för statens planhushållningskommission och över huvud en plan med ställningstagande mot en finansreform. Trotskij såg återigen endast den förstatligade industrin, förbisåg jordbruket. Om partiet antagit och genomfört Trotskijs politik, skulle det ha uppstått de svåraste kriser med bönderna. Trotskij ville lösa krisen med en industridiktatur, ville ha maximala profiler och höga priser åt

den statliga industrin. Detta förde till den svåraste ekonomiska krisen hösten 1923. Däremot genomförde Centralkommittén finansreformen och prisnedsättningen och lyckades så sanera förhållandena.

Trotsky förbisåg återigen bönderna. Huvudsaken var emellertid att bevara förbundet med bönderna. Men det är omöjligt, om man ständigt kommenderar bönderna, så som Trotsky vill. Mindre tvång, mera övertygande – det är parollen för att vinna de medelstora och fattiga bönderna. Trotsky däremot ville inrikta politiken på en konflikt med bönderna, varvid han väntade att krisen skulle lösas av den internationella revolutionen. Denna inriktning är mensjevistisk, även mensjevikerna brukar profetera, att mellan lönearbetarna och bönderna uppstår en konflikt, som kommer att föra till böndernas seger och rådsverkens fall. Trotsky skiljer sig föga från sådana mensjevistiska profeter, Han bedömer det internationella läget falskt. I Centraleuropa har en andningspaus inträtt, däremot stärks visserligen den kommunistiska rörelsen i Frankrike och arbetarrörelsen i England röjer alla vidare verkande grundläggande motsättningar mellan de imperialistiska makterna.

Enligt Trotskijs uppfattning är rådsverket förlorad utan bistånd av ett i staten organiserat proletariat, han förstår icke, att inte vår svaghet utan vår växande styrka garanterar rådsverket proletariats hjälp. Trotsky menar att den kapitalistiska ordningen befäster sig i Europa under det anglosachsiska kapitalets diktatur. Detta är också egentligen Hilferdings uppfattning. Trotsky söker förtvivlat efter en utväg ur detta läge och märker därvid ej, att läget inte alls är så förtvivlat. Det internationella läget bedömer Trotsky på samma sätt som Hilferding, bondefrågan som mensjevikerna.

Centralkommittén har hittills sökt undvika att uppenbara motsättningarna till Trotsky. Men just i partienhetens intresse måste nu motsättningarna belysas, enär endast enighet garanterar oss segern.

O. W. Kuusinen: En misslyckad framställning av den 'tyska Oktober'

Ur *FDP* 8.1-10.1 och 12.1 1925.

Under den senare hälften av föregående år lägger vi där märke till en klassisk demonstration däröver, hur man kan låta en alldeles utomordentligt revolutionär situation av världshistorisk betydelse gå sig ur händerna. (Trotsky i september 1924 i "Oktoberrevolutionens lärdomar")

Hade partiet (Tysklands KP) i oktober (föregående år) proklamerat upproret, så som kamraterna i Berlin föreslog, så skulle det i dag ha legat med bruten nacke. (*Trotskijs* och *Radeks* förslag till teser från januari 1924)

I min egenskap av sekreterare för den vid Kommunistiska Internationals Exekutivkommitté tillsatta kommissionen för den tyska frågan är mig icke blott Exekutivens, utan t.o.m. enskilda ledande kamraters i KI förhållande till oktoberhändelserna i Tyskland väl bekant. Därför var jag också fullkomligt förvånad, när jag nyligen i kamrat Trotskijs förord till hans arbete "1917 – Oktoberrevolutionens lärdomar" – såg, hur han beskriver dessa händelser. Det rör sig ju icke om sju år gamla saker – det är helt enkelt otroligt, hur man kan i så hög grad ge en oriktig framställning av dessa alldeles nyss försiggångna fakta. Då dessa fakta emellertid ännu icke är allmänt bekanta, måste jag här i motsättning till den av Trotsky tecknade bilden i väsentliga punkter ställa det riktiga sakförhållandet.

Anklagelsen

Kamrat Trotsky utvecklar och belyser följande tema i sina "Oktoberrevolutionens lärdomar": Erfarenheterna från den ryska oktoberrevolutionen liksom också från flera europeiska länder, samt framför allt från den "icke inträffade tyska oktober" visar i hans framställning en

fullkomligt analog företeelse: I det avgörande ögonblicket, när den beväpnade resningen förestod, uppträdde några ledande kamrater i de egna leden mot resningen. I Ryssland fullföljdes dock, tack vare Lenins påtryckning och kamrat Trotskijs omedelbara deltagande resningen och man tillkämpade sig segern. Under den tyska oktober 1923 företogs däremot icke resningen, ehuru där – enligt Trotskijs utsago – ”alla förutsättningar för revolutionen förefanns med undantag av en vidsynt och beslutsam partiledning.” Man förstod icke situationen i rätt tid och det fanns ej heller någon, som utövade tryck på den motsträviga partiledningen. Då kom icke resningen där till stånd och ej heller någon makterövring. Resultatet var endast ”en klassisk demonstration däröver, hur man kan låta en alldeles utomordentligt revolutionär situation av världshistorisk betydelse gå sig ur händerna.”

Detta tyska oktoberdrama uppförs av Trotskij i oslitligt samband med den ryska oktoberhistoriens bakgrund. Utförligt skildras, hur kamrat Trotskij själv handlade beslutsamt år 1917, och ännu utförligare, hur några kamrater försökte genomföra ”en linje som undvek kampen”. Denna ”resningens motståndare” hade t. e.x. två veckor före bolsjevikernas oblodiga seger i Petrograd synnerligen starkt överskattat fiendens krafter (”t.o.m. Lenin hyste den meningen, att fienden hade betydande styrkor i Petrograd”). Enligt Trotskijs framställning gjorde sig också det tyska partiets ledare skyldiga till liknande överskattningar senaste året:

”De tog alla sifferuppgifter om bourgeoisins beväpnade styrkor för kontant, ökade dem omsorgsfullt med riksvärnets och polisens styrkor, rundade av summan (upp till en halv miljon och högre) och erhöll på detta sätt en kompakt, till tänderna beväpnad massa som var fullständigt tillräcklig för att paralysera alla deras egna ansträngningar. Utan tvivel var den tyska kontrarevolutionens styrkor mer betydande, i varje fall bättre organiserade och förberedda än våra kornilovare och halv-kornilovare. Men också den tyska revolutionens aktiva styrkor är andra. Proletariatet utgör den överväldigande majoriteten av Tysklands befolkning. Hos oss avgjordes frågan i första hand av Petrograd och Moskva. I Tyskland skulle ett uppror genast erhålla dussintal mäktiga brandhärdar. Mot denna bakgrund skulle fiendens beväpnade styrkor icke ha sett så fruktansvärda ut som de i de statistiska framställningarna givna avrundade talen.” (”Oktobers lärdomar”, ryska utgåvan sid. XI.)

Detta är i kamrat Trotskijs framställning den enda plats, där han understryker att det förefanns någon skillnad mellan de objektiva förutsättningarna för den tyska och den ryska oktober! Enligt hans framställning var således förutsättningarna för maktens erövring i Tyskland 1923 alls icke ogynnsammare än i Ryssland 1917 – ”man kan icke föreställa sig mognare, starkare, för makterövringen förberedda förutsättningar”. Han ger ej heller läsaren den minsta vink om att ett återtåg på något sätt varit berättigat vid den ”tyska oktober”. Nej, nej, *resningen* var enligt hans mening partiets obetingade plikt i detta ögonblick. Men tyvärr var ”resningens motståndare” vid den tyska oktober i stånd att ”rycka partiet tillbaka”.

På detta sätt bröts (enligt kamrat Trotskijs framställning) den tyska revolutionen ned. Efter detta skeppsbrott uppträdde de skyldiga naturligtvis med sina ”tendentiösa efterkalkyler”, ”för att rättfärdiga sin politik”, som fört till misslyckande. Och Trotskij tillfogar:

”Det är lätt att föreställa sig, hur man skulle skriva historien, om i Centralkommittén (för det ryska bolsjevistiska partiet) linjen för undvikande av kampen skulle ha segrat. De officiella historikerna skulle naturligtvis ha framställt saken så som om resningen år 1917 varit renaste vansinne...” (Sid. XLI.)

På bakgrunden av den ryska oktober tecknar sig tack vare kamrat Trotskijs dramatiska konst inför åskådarens ögon gestalten av den *huvudskyldige* till det tyska nederlaget. Kamrat Trotskij nämner honom icke öppet, men denne huvudskyldiges gestalt är lätt att känna igen bland alla de andra anklagade. Man ser på hans drag omedelbart att han icke är en tysk – de namnlösa tyska skyldiga uppträder allenast som små bifigurer. Uppenbarligen är den huvudsakligen även ansvarig därför, att överhuvudtaget tyskarna alls kommit på de anklagades bänk.

– Varför har han icke placerat bättre folk i ledningen för det tyska partiet? Varför har han icke utövat den nödvändiga påtryckningen på de ledande personerna i Tyskland? Det hade dock främst varit *hans* skyldighet...!

Men annat kunde man ju ej ens vänta sig av *honom* – på grund av ”erfarenheterna från oktober! Och vad kan man vänta av honom i framtiden? Endast det allra värsta.

– Med mörker över sina drag tillropar oss den stränge anklagaren:

– ”*Senaste års tyska lära är icke blott en allvarlig erinran, utan också en hotande varning.*” (Sid. XIII)

Förberedda genom denna varning ställer sig de oroliga åhörarna redan vår tillvaros stora fråga:

– Vem kan då hjälpa oss?

Den höga åklagaren ger intet direkt svar därpå. Han sitter försjunken i djupa tankar och talar – liksom för sig själv:

”... icke varje parti kan under motsvarande förhållanden ha sin Lenin till förfogande ...” (Sid. XLI.)

– och sin *Trotskij*, – tillfogar åhörarna.

Nu klarnar åklagarens mörka blick.

Han reser sig långsamt och höjer sin stämma:

– ”Under den senaste tiden – så begynner han – har man ofta talat och skrivit (talat och skrivit!) om nödvändigheten av ”Kominterns bolsjevisering”.

”Vad är bolsjeviseringen av de kommunistiska partierna?”

– ”Det är en sådan uppfostran, det är ett sådant urval av deras ledande personal, att de icke stryker flagg, när deras oktober kommer!”

”Det är innebörden i Hegel, i alla bokvisdom och i all filosofi”. (Sid. LXIV.)

Sålunda talade kamrat Trotskij i september 1924.

Två olika roller

I januari 1924 talade kamrat Trotskij annorlunda. då drogs i Moskva politisk facit av de olycksaliga oktoberhändelserna. Det skedde i Kominterns Exekutiv med deltagande av ledande tyska kamrater för alla tre riktningarna. Kamrat Trotskij deltog visserligen icke personligen i dessa sessioner, men vid detta tillfälle framlade kamrat Radek teser, vilka enligt hans officiella förklaring ”utarbetats av kamrat Trotskij, Pjatakov och mig (Radek).” Detta den högra minoritetens tesförslag *förkastades* av Exekutiven och har t.v. icke offentliggjorts. I dessa teser stod bl. a. följande:

”Kravet från ledarnas för Berlinorganisationens sida, att framställa partiets återtåg i oktober som oberättigat, ja som förräderi, avböjer Exekutiven bestämt. Hade partiet i oktober proklamerat resningen, så som Berlinkamraterna föreslog, så skulle det i dag ligga med bruten nacke. Partiet har gjort stora fel under återtåget, vilka vi här ovan kritiserat. Men att det slog till reträtt stod i överensstämmelse med situationen och godkännes av Exekutiven.”

Sålledes var det i januari detta år kamrat Trotskijs allvarliga uppfattning, att det tyska oktober *återtåget* var *berättigat* och *motsvarade situationen*. Ledarna för Berlinorganisationen ville ”framställa” detta återtåg ”som oberättigat, ja som förräderi”, men Trotskij uppträdde ”bestämt” *mot* en slik framställning. Han (samman med Radek, Pjatakov och Brandler) krävde, att Exekutiven skulle *godkänna* återtåget.

Hur skall man förstå detta?

För att förstå detta måste läsaren veta, att i den tyska particentralen i oktober 1923 den av den högra flygeln företrädde ”linjen för undvikande av kampen” under avgjord påtryckning från kamrat Radeks sida hade segrat. Kamrat Trotskij var i grund och botten alltid enig med denna högra flygel inom Tysklands KP (Brandler o.a.). Han var det även nu i januari efter nederlaget.

”Erfarenheten från de europeiska, framförallt de tyska striderna i ljuset av vår egen erfarenhet säger oss, att två slags ledartyper plägar vara böjda för att just i det ögonblick draga partiet tillbaka, när det är nödvändigt att göra ett det största språng framåt.”

Så skriver kamrat Trotskij i sina ”Oktobers läror” i september, brännmärker på vederbörligt sätt dessa ”typer” och förklarar vidare: ”I det avgörande ögonblicket går vardera typen hand i hand – reser sig emot resningen.” (Sid LXIV)

I oktober 1923 skedde det verkligen så i Tyskland, Men tre månader senare hyst kamrat Trotskij den meningen, att ”typerna” i Tyskland handlat alldeles riktigt. Så *måste* man handla, Det stod i överensstämmelser med *situationen*. Man måste dra partifolket tillbaka. Resningen hade varit renaste vanvett. Partiet hade därmed endast brutit nacken...

Naturligtvis uppträdde de skyldiga ”typerna” i Exekutiven i januari med sina ”tendentiösa efterkalkyler, i syfte att rättfärdiga den politik, som förde till nederlaget”. Exekutiven förkastade visserligen tämligen skarpt dessa kalkyler, men kamrat Trotskij var för dessa kalkyler.

I så hög grad saknade han ännu tre månader efter den tyska oktober ”mod”.

Trots lärorna från den ryska oktober!

Och trots grundläran för alla revolutioner i världen: ”icke stryka flagg i ögonblicket för sin oktober”.

Han presenterade själv för världen: ”en klassisk demonstration däröver, hur man...” o.s.v.

Detta var i januari detta år. då uppträdde kamrat Trotskij i rollen av en ”motståndaren till resningen”, i sin s.a.s. ”klassiska roll”.

I september detta år spelade han däremot – som vi redan vet, en alldeles annan roll.

I denna nyare framställning finnes icke ens det mildaste spår av januari”typen” kvar. Nu är det bara heroism: icke ett enda ord låter en ana, att han någonsin spelat den klassiska tragedin. Icke ett enda ord för återtagets rättfärdigande.

Nej, nu ropar han upp till resning och trummar ned alla resningens motståndare. På följande sätt:

”Den största vändpunkten är det proletära partiets övergång från förberedelserna från propagandan, agitationen och organisationen till direkt kamp om makten, till väpnad resning mot bourgeoisin. Allt det, som ännu finns i partiet av obeslutsamhet, skepticism, kompromisslust, kapitulationsvilja och mensjevism – uppträder mot resningen, söker teoretiska formler för sin opposition och finner dem färdiga – hos motståndaren från i går, hos opportunisterna.” (Sid. XVI.)

Alltså: Ned med opportunisterna! Ned med kapitulationens hjältar! Ned med Brandler och hans likatänkande!

Trefaldigt hurra för upproret!

– Men, frågar sig någon bland åhörarna helt beskedligt, hur går det då med nacken?

– Åh, hur mycket feighet ligger där icke i denna fråga! Det är uppenbart: grundligt måste jag uppfostra eder, så att ni icke sviker: Nacken? Jag spørjer eder I klenmodige: Vad är nacken värd? Jag känner sedan långa år tillbaka er gamla litania om faran av att bryta nacken. Ni sjöng den redan, när jag kämpade i Brest-Litovsk mot den ryska generalstabens. Har jag icke då demonstrerat, hur jag var beredd, att sätta revolutionens nacke på ett enda kort?

Det stämmer. Men kamrat Lenin vände sig därpå med yttersta energi mot äventyrets fortsättande. Och så bröts icke den proletära revolutionens nacke.

Kamrat Lenin yttrade vid denna tid faderligt skämtsamt, att de dåvarande vänsterkommunisternas tidning borde hetat: ”Adelsmannen”, ty ”den bedömde utgående från den polska adelsmannens ståndpunkt, han, som i en skön posé med svärd i hand, döende utropades ”Fred är vanära – krig är ära”.

Kamrat Trotskijs septemberroll kan vi därför enligt Lenins uttryck beteckna som en adelsmannaroll.

Vilken av hans båda framställningar av den tyska oktober motsvara den verkliga situationen?

Jag håller före; ingendera. Båda är oriktiga.

Den tidsenliga uppskattningen av ögonblicket

I sin artikel från maj detta år, till vilken Trotskij hänvisar i sina ”oktoberläror”, ”Östern och Västern”, berättar han, att ”några kamrater” (främst kamrat Zinovjev åsyftas) efter det tyska nederlaget sade: ”Vi har överuppskattat läget, revolutionen hade ännu icke frammognat”.

Kamrat Trotskij ironiserar över detta ”vi” (Zinovjev) och förklarar:

”Icke däri ligger ’vårt’ fel, att ’vi’ överuppskattat revolutionens betingelser, utan däri, att ’vi’ icke var i stånd att i rättan tid begripa nödvändigheten av en stark och djärv taktisk vändning: från kamp om massorna till kamp om makten.”

Hur var det i verkligheten? Var det faktiskt så, att kamrat Zinovjev ”underskattade” betingelserna för den tyska revolutionen, att han icke i tid kunde begripa nödvändigheten av en skarp och djärv taktisk vändning?

Vad säger fakta?

T.o.m. i kamrat Trotskijs och Radeks teser från januari 1924 medgavs:

”Kominterns och Tysklands Kommunistiska Parti har från första början i Ruhrkriget sett en period av Tysklands revolutionära utveckling...” Uppropet från Tysklands KP kongress i Leipzig, Frankfurt-konferensens beslut, besluten vid förårskonferensen med representanter för Tyskland KP och Komintern visar, att Tysklands KP och Komintern förstått, att det tyska proletariatet befinner sig vid en vändpunkt, varvid det gäller, sedan partiet på basen av enhetsfronttaktiken, på basen av ett oavbrutet arbete bland de socialdemokratiska och partilösa arbetarnas massor, omkring sig samlat proletariatets stora massor, att erövra icke blott proletariatets majoritet, utan föra den ut i kamp som ett revolutionärt parti, som ställt sig den konkreta uppgiften att erövra den politiska diktaturen, som den enda utvägen ut ur det läge, vart det tyska folket befinner sig.”

Detta var i fråga om Exekutivens ställningstagande alldeles riktigt, och detta ställningstagande motsvarade framförallt kamrat Zinovjevs förslag – det togs icke en enda gång mot hans mening. Vad det tyska partiets insikt beträffar, så är Radeks och Trotskijs skildring delvis en skönmålning: partientalens majoritet såg då – (under vintern och våren 1923) partiets konkreta revolutionära uppgift endast dimmigt. Men några förslag från den vänstra oppositionen däremot var mycket klarare men de antogs icke av partiet.

Kamrat Trotskij skulle alltså på basen av fakta kunnat skriva ungefär på följande sätt: Förebråelsen för oförstånd beträffande nödvändigheten av en skarp, faktisk vändning kan

minst, om alls, träffa Exekutiven och det tyska partiets vänstra opposition, ty dessa har verkligen i rätt tid förstått detta, de har utövat påtryckning i denna riktning på Tysklands Kommunistiska Parti.

– Kan så vara – kan nu kamrat Trotskij svara – men Exekutiven utövade då icke ett ”tillräckligt” tryck på det tyska partiet. Denna förebråelse uttalades faktiskt i Trotskijs och Radeks januariteser. Nåja, detta hade kamraterna bort ”uttala i rättan tid”, d.v.s. föråret eller sommaren 1923. Då hade Exekutiven, i överensstämmelse med dessa råd, kunnat stegra påtryckningen. Men i januari 1924 däremot – d.v.s. 8 månader post festum, var denna klokskap skäligen billig och absolut värdelös.

Allvarligare var den 2:a punkten i vilken kamraterna Radek och Trotskij i sina januariteser kritiserade Exekutiven. De sade, att man ännu vid tidpunkten för den utvidgade Exekutiven (mitten av juni 1923) behandlade frågan om Ruhrkampen ”mera från en propagandistisk ståndpunkt, än från ståndpunkten för organiserandet av den direkta kampen.

Organiserandet av den omedelbara kampen för makterövringen hade faktiskt ännu icke i juni ställts som en konkret uppgift. Det stämmer. Denna ”oktoberkurs” inslogs först två månader senare i augusti, av Exekutiven. I juni var situationen ännu sådan i Tyskland, att ingen förnuftig människa kunde föreslå som omedelbar uppgift: organisation av den väpnade resningen. Ett så allvarligt avgörande kräver ju alltid som grund några – om också endast små, symptomatiska företeelser, som varslar om den stora revolutionsvågens stigning. Sådana tecken förelåg ännu icke i juni.

I början av augusti tilldrog sig en stor förvandling i Tyskland. Den allmänna situationen revolutionerades. Tecknet därpå var de stora massrörelser, som slutligen ledde till Cuno-regeringens störtande. Hade Tysklands KP i förväg varseblivit denna rörelse, så hade det redan i juli varit tvunget att modigt ingripa, för att genom sitt initiativ ställa sig i spetsen för rörelsen. Faktiskt stiger den tyska centralen i ett djärvt upprop den 12 juli parollen om en gatudemonstration till anti-fascist-dagen (den 20 juli). Regeringen förbjöd denna demonstration. Vänsteroppositionen i partiet krävde emellertid ”erövring av gatan” och det gällde nu, vad partiledningen skulle göra. Vid denna tid var Zinovjev och Bucharin i Kaukasien, liksom även Trotskij. De båda förstnämnda uttalade sig i diskussionen om denna sak *för* den nämnda gatudemonstrationen. Kamrat Radek och jag i Moskva var mot densamma: den föreföll oss som en onödig risk. Kamrat Radek, vilken som bekant har ett fint sinne för förändringarna i den politiska atmosfären, märkte denna gång icke att något stort närmade sig, (icke heller jag), och därför såg vi ingen grund för det något vågsamma uppträdandet från Tysklands KP:s sida. Det var et fel av oss. Kamraterna Zinovjevs och Bucharins mening uttrycktes bl. a. i följande ord:

”Endast på den väg, som visades av uppropet av den 12 juli kan Tysklands Kommunistiska Parti bli den i alla arbetares ögon erkända förkämpan och förenaren av hela proletariatet i kamp mot fascismen. Annars kommer de sorgliga erfarenheterna från Italien och Bulgarien att upprepas. Element, som överlägger länge, som är försiktiga och bromsar finns mer än nog i den tyska centralen.”

Radek svarade, att han i denna forcering av striden i Tyskland ser ”ett framdrivande till ett julinederlag av fruktan för Bulgarien” och uppträdde på det skarpaste däremot. Kamrat Trotskij meddelade att han ingen mening hade, när han icke vore tillräckligt informerad!

De båda meningarna hos exekutivmedlemmarna bragtes till den tyska particentralens kännedom. Kamrat Brandler i Berlin handlade i all sannolikhet oberoende av båda uppfattningarna, d.v.s. han hade väl icke ett ögonblick menat någonting allvarligt med gatudemonstrationen.

Omedelbart därefter började i Tyskland den breda massrörelsen. Regeringen Cuno trädde under dess tryck tillbaka den 19 augusti. Kamrat Zinovjev i Kaukasien läste i knappa Rosta-telegram om denna rörelse och drog därav slutsatsen: här gäller det början av den stora revolutionsvågen.

Han slog alarm.

Den 15 augusti hade han redan sina viktiga teser färdigskrivna: "*Läget i Tyskland och våra uppgifter*". Bättre har han väl aldrig skrivit. (Tyvärr är dessa teser ännu icke offentliggjorda.) Den röda tråden i Zinovjevs teser är en avgjord *oktoberkurs*.

Först ur dessa teser såg vi med Radek i Moskva, att – i Tyskland revolutionen stod för dörren. Det är ett faktum.

I dessa teser heter det bl. a.:

"Krisen är i antågande. Avgörande händelser förestår. I Tysklands Kommunistiska Partis verksamhet, således också hela Kominterns, begynner ett nytt, avgörande kapitel. Tysklands Kommunistiska Parti måste raskt och bestämt inställa sig på den annalkande, avgörande revolutionära krisen.

Krisen nalkas. Insatsen är väldig. Ögonblicket kommer, när Djävhet, Djävhet och än en gång Djävhet är nödvändig."

Ungefär samtidigt med dessa teser kom kamraterna Zinovjev och Bucharin till Moskva. Också kamrat Trotskij kom. Zinovjevs teser erkändes som riktiga av Exekutiven och antogs. Representanter för den tyska partiledningen inbjöds omedelbart till Moskva. Men centralen svarade att de "ännu icke" kunde komma. De gemytliga tyska kamraterna (icke vänstern, den var då redan "ogemytlig") levde med mitt i den begynnande revolutionsrörelsen och förstod ännu ingenting av dess betydelse och allvar.

Detta faktum är väl det bästa beviset med vilket vaksamt förutseende kamrat Zinovjev fattade den tyska rörelsens betydelse. Kamrat Trotskij tycks emellertid alldeles glömt denna "uppskattning i rättan tid".

September-kommissionen

Kamrat Zinovjev höll ännu i tre veckor fast vid sin ståndpunkt, före de tyska kamraterna anlände (mitten av september). De kunde då endast bekräfta, att den sista tidens utveckling visat de av kamrat Zinovjev för en månad tillbaka uppställda diagnosen och revolutionära perspektiven såsom fullkomligt riktiga, de hade blott icke själva kunnat klart dechiffrera läget.

Kamrat Brandler förföll nu med ett till revolutionärt fantasteri. Honom föreföll nu makt-erövringen som en säker och lätt uppgift. an överdrev flerfaldigt Tysklands KPs kampberedskap och kampförberedelser och gjorde det därigenom svårare för Exekutiven att bilda sig en i detalj riktig bild av de närmaste svårigheterna och kraven för den tyska rörelsen.

Kamrat Trotskij var i Exekutivens septemberkommission överens med den allmänna uppskattning av läget som gavs av Zinovjev och de andra kamraterna. Däremot uppstod allvarliga meningsbrytningar i fråga om parollen för (politiska) *arbetarråd*. Kamrat Zinovjev och en annan kamrat ansåg det för nödvändigt, att icke blott driva propaganda för sovjettanken, utan att också skrida till grundande av sovjets, framförallt i de trakter, där betingelserna därför var gynnsammast.

Trotskij var jämte Brandler emot. då också de andra tyska kamraterna anslöt sig till denna mening, ansåg Zinovjev och den andra kamraten det icke för möjligt att absolut hålla på antagning av deras förslag. Så fattades beslutet i denna fråga slutligen enhälligt i kommissionen.

Jag tror icke att detta beslut var riktigt. Det förefaller mig, att därigenom den viktigaste parollen för *mobilisering och organisering av revolutionens krafter* begravdes. Kamrat Trotskij har i sina "Oktoberlärdomar" ännu en gång försökt att försvara detta beslut. Hans argument synes mig icke hålla streck, men det vore i detta samband överflödigt och skulle leda för långt att här närmare gå in på denna stridsfråga. Beslutet i denna punkt fattades ju i Trotskijs anda, icke i överensstämmelse med Zinovjjevs förslag. Av Zinovjjevs dåtida artiklar kan man klart se att han fullkomligt lojal fogade sig i detta beslut och skrev i överensstämmelse därmed. Därför kan ingen förnuftig människa hävda, att Zinovjjevs förslag på något sätt skulle ha bidragit till den tyska revolutionens *nederlag* och det är tillräckligt för oss här.

En alldeles besynnerlig, grundlös beskyllning mot kamrat Zinovjev ligger där i följande sats av kamrat Trotskij:

"Vårt fel består däri, att 'vi' under loppet av flera veckor upprepat de gamla vanliga fraserna, 'att revolutionen icke förlöper enligt termer' och på detta sätt låtit alla termer gå oss ur händerna." (Sid. 59).

Hur kunde denna tanke överhuvud dyka upp i Trotskijs hjärna?

Var diskuterade man denna fråga "under loppet av flera veckor"?

I kommissionen ägnade man inte en enda dag åt diskussion över denna sak, huruvida revolutionen förlöper enligt termer eller icke. Visserligen berördes i förbigående under diskussion över viktigare saker en dylik fråga. Kamrat Trotskijs ensidiga inställning på en strängt kalendarisk ledning av revolutionen föreföll väl alla de närvarande kamraterna som en alltför trångt organisatorisk och något omarxistisk konception av saken. Det är mycket väl möjligt, att några kamrater också uttalade denna betänkning. Samtidigt föreföll det dock inte oändamålsenligt, att t.o.m. genom en alltför ensidig betoning av de organisatoriskt tekniska uppgifterna föranleda en grundlig omorientering och uppruskning av de gemytliga tyska kamraterna. Därför gjorde ingen i kommissionen en stor affär av kamrat Trotskijs kalendariska privatteori.

Jag upprepar: med en strid över denna fråga slösade man icke bort en enda dag. Därmed var det omöjligt att "på detta sätt" låta några frister gå sig ur händerna.

I fråga om "urval av ledarpersonal" uppdykte i kommissionen en allvarlig differens. Icke så, som om kamrat Trotskij velat utestänga någon av de opportunistiska medlemmarna ur centralen. Nej, mot dessa medlemmar, som sedan i oktober undvek kampen, hade han intet att invända. Tvärtom, han vill utestänga en av *vänstern* i Tysklands KPs centralkommitté: kamrat *Ruth Fischer*. Han föreslog att för obestämd tid kvarhålla henne i Moskva, så att hon icke i Tyskland skulle störa brandlercentralens revolutionära kamp.

Kamrat Zinovjev var absolut emot detta Trotskijs förslag, och han lyckades till slut – med ansträngning – att i kommissionen erhålla en obetydlig majoritet för avböjning av förslaget. Jag erinrar mig icke mera för vilkethera förslaget jag röstade. Det är mycket möjligt för Trotskijs. I varje fall ansåg jag då ännu kamrat Brandler för en säker revolutionär. Därför är jag icke berättigad, att klandra en annan kamrat, för att han vid urvalet av personer för den tyska particentralen gjort ett fel. Då emellertid kamrat Trotskij gör anspråk på att skolmästra Exekutiven i frågan om "urval av ledarpersonal" och därvid inte säger ett enda ord om sina egna fel, så måste jag förklara: Nej, i detta avseende har kamrat Trotskij icke gett oss något gott föredöme.

Kamrat Trotskij överdriver delvis betydelsen av urvalet av centralmedlemmar. Men trots denna överdrift skulle vi kunnat vara överens med honom, om han om den tyska particentralen sagt:

”Att ignorera sådana läror (som lärorna från förra året – OWK.), att ur dem icke dra de nödvändiga slutsatserna för urval av personer, det betyder att gå ett oundvikligt nederlag i möte. Därvid anhåller vi emellertid, att den verkligt lärorika episoden i fallet Ruth Fischer i september-kommissionen icke förglömmas.”

I de övriga delvis mycket viktiga praktiska frågorna bestod i kommissionen inga meningsolikheter. Broderpartierna i de viktigaste grannländerna mobiliserades av exekutiven och inställdes så vitt möjligt på perspektivet för den tyska revolutionen.

Den tyska oktober i verkligheten

Händelserna i Tyskland förlöpte icke enligt våra önsknings. Det revolutionära proletariet drabbades av ett stort nederlag. Orsaken därtill står att söka delvis i de objektiva förhållandenas svårigheter, delvis i partiets dåliga ledning.

Man kan icke hävda, att den uppskattning av läget, sådant detta föreföll exekutiven i augusti och september, vore grundfalskt. Alls icke. Segermöjligheten förelåg verkligen. Vi endast delvis överskattade denna möjlighet (men i september, icke i augusti). Den elementära massrörelsens flodvåg ebbade snabbare än man förutsett. Socialdemokratin visade sig ännu delvis som en ännu starkare skyddsmur för kapitalismen, än vad man enligt de tyska kamraternas bedyranden kunnat anta. Överhuvudtaget var den egna krafterna överdrivna av företrädarna för Tyskland KP i septemberkommissionen.

Det är naturligtvis en fantastisk överdrift när Trotskij skriver (”Östern och Västern”, sid. 120): ”I hänseende till alla förutsättningar för revolutionen hade vi (i Tyskland) den gynnsammaste situation man kan tänka sig.” Nej, så överdrivet gynnsam syntes oss läget icke i september. Kamrat Trotskij förklarar i sin segervisshet de synnerligen stora skillnaderna mellan de objektiva betingelserna för revolutionen i Tyskland 1923 och i Ryssland 1917, såvitt de var gynnsammare för revolutionens seger i Ryssland – såsom t. ex. existensen av en beväpnad armé om flera miljoner, som till sin majoritet (hösten 1917) var för den proletära revolutionen. I Tyskland fanns det 1923 ingenting dylikt. Men slika småting förbiser kamrat Trotskij i sin framställning alldeles.

I grund och botten var dock situationen i Tyskland i oktober 1923 icke ogynnsam. Den var sådan, att kamrat Zinovjev även på den 5:e världskongressen, där totalbilden av händelserna redan stod fullkomligt klar, med full rätt kunde säga:

”När en sådan revolutionär situation, så som den förelåg oktober 1923, upprepas, så kommer vi än en gång att hålla fast därvid, att öppet erkänna, att revolutionen bankar på portarna... Jag upprepar det: om en sådan situation än en gång uppträder, då kommer vi att pröva siffrorna, bättre räkna våra styrkor, men vi kommer igen att sätta allt på revolutionens kort.”

Men de segermöjligheter som förefanns, utnyttjades alls icke av det tyska partiet. Partiet förberedde sig för kamp, men den upptog sedan överhuvudtaget icke kampen.

Detta var framför allt brandlercentralens fel. Brandler har hävdats, att återtåget var oundvikligt till följd av de oerhörda svårigheterna, Till denna ståndpunkt slöt sig även kamrat Trotskij, såsom vi sett, i januari. I november och december var också flera andra kamrater, däribland kamrat Zinovjev, till följd av de genom Radek och den tyska centralen ingivna informationen av samma mening. (Likaså undertecknad.) Denna uppfattning rubbades delvis under januariförhandlingarna genom vänsterns nya informationer. I Exekutivens resolution kunde vi icke med gott samvete säga, huruvida återtåget faktiskt varit oundvikligt eller icke. Högersn (Radek, Trotskij, Brandler o.a.) krav på att ”godkänna” återtåget avböjdes av exekutiven.

Avgörandet av denna historiska fråga hade icke heller mera något aktuellt politiskt värde. Ty alldeles oberoende av det ena eller det andra svaret på denna fråga måste partiets ledning

under oktoberdagarna på det strängaste fördömas. Också den föregivna nödvändigheten av återtåget kunde icke tjäna till ursäkt för att partiledningen *fullständigt svek*.

Såsom i varje krig, så kan också i klasskriget olika former och mål för strategin dikteras av kampförhållandena. Angreppet liksom det eventuella återtåget måste bero på kampförhållandena. Men inte ens de allra sämsta förhållanden för kampen kan i revolutionens rättfärdiga en *passivitet*. Kapitulationen är ingen kampform. Den är att avstå från kamp.

På den 5:e världskongressen sade kamrat Zinovjev bl. a.:

”Vi har icke heller klandrat Brandler för att han icke segrat. Nej, vi vet, att man i kamp ibland också måste lida ett nederlag, Vi förebrår honom någonting annat. Vi säger icke: ’Varför har du icke segrat?’ Utan: ’Varför har du icke kämpat, varför har du icke gjort allt för att segra?’”

Den tyska partiledningen fullbordade i st. f. en kamp en kapitulation utan kamp. Den uppträdde i grund och botten icke annorlunda än ledarna för den ”vänstra” socialdemokratin, som likaså under vissa omständigheter *lovar* att kämpa, men aldrig upptar någon kamp.

Naturligtvis handlade Brandler o.a. icke med en medveten, d.v.s. förrädisk beräkning. Vore kamrat Trotskij nuvarande skildring av de föregivna glänsande segerbetingelserna och av den absoluta otillåtligheten av ett återtåg riktig, så måste vi nu säga: Brandler et consortes är förrädare! Men så är det emellertid icke. De är otvivelaktigt kommunister, som endast begått en räkna svåra opportunistiska fel. De förberedde sig för att kämpa, men sedan ”strök de flagg”, (enligt Trotskij’s älsklingsuttryck). De spelade ministrar i Sachsen, i. st. f. att leda massorna på gatan. De ”förberedde sig själva” för revolutionen, men de gjorde ingenting för att utlösa massornas revolutionära kraft. Tvärtom. De gav t.o.m. den direkta anvisningen att inställa alla massaktioner till den ”avgörande kampen”. *Detta* direktiv genomfördes riktigt överallt (utom i Hamburg). Men ingenting vidare.

Zinovjev’s fruktan för och varning mot ett upprepande av det bulgariska föredömet i Tyskland var därför icke grundlös förra sommaren. I sina augustiteser hade han varnat t.o.m. för de särskilda fel, som sedermera i oktober gjorde sig så ödesdigert gällande.

”Att hålla krutet torrt ända fram till den avgörande kampen, skrev han då – är för oss omöjligt...”

Detta var alltså kamrat Zinovjev’s instruktion ända från början,

Men den tyska partiledningen gjorde det tvärtom. Den begick just det ”våldiga politiska fel”, för vilket exekutiven uttryckligt och eftertryckligt varnat.

Då den vänstra handen icke vet vad den högra gör

Det var efter denna tunga erfarenhet alldeles förståeligt, att sammansättningen av Tysklands KPs centralledning radikalt ändrades. Detta genomfördes beslutsamt av Exekutiven i januari. Högra flygeln utestängdes från partiledningen.

Kamrat Trotskij har senare, i maj, skrivit: ”Den omständigheten att det tyska KP radikalt förnyade sin ledning ligger alldeles i tingens ordning. Detta försenade erkännande tages till kännedom. Men det hade varit bättre om kamrat Trotskij hade understött denna förnyelse redan i januari. Då uppträdde han emot den. I det omnämnda tesförslaget av Trotskij och Radek sades, att ”kravet på partiledningens avsättning” betydde ”en panik, som hotar partiets existens”.

Kamrat Trotskij understödde således den tyska högern ända till det sista ögonblicket, medan Exekutiven och framförallt kamrat Zinovjev kämpade mot högern. Ett liknande exempel såg vi redan under septemberkommissionens tid i fallet Ruth Fischer. Och så har det varit i regeln.

Ur Trotskijs ”Oktoberläror” kan man nu utläsa motsatsen. Där skriver han nämligen att om betydelsen av urvalet av ”ledande personal”:

”... Erfarenheten från den icke inträffade tyska oktober ropar högt därom. Detta urval måste emellertid försiggå från ståndpunkten av det revolutionära handlandet. Tyskland erbjöd i dessa år tillräckligt med tillfällen att pröva partiets ledande medlemmar i ögonblick av omedelbar kamp.”
(Sid LXIII.)

Det stämmer. Och därav följde, att man upprepade gånger ur den tyska partiledningen avlägsnade högerledare: Levi, Friesland, Geyer o.s.v., som senare avpuppade sig som renegater. Å andra sidan insatte Exekutiven upprepade gånger representanter för vänstern i particentralen, Men både det ena och det andra skedde icke en enda gång till följd av ett initiativ från kamrat Trotskijs sida. Initiativet togs i regel av Zinovjev och genomfördes ofta mot kamrat Trotskijs uppfattning.

Detta är ingen tillfällig företeelse. Av behandlingen av den ryska diskussionsfrågan i Kominterns sektioner vet vi, att de – visserligen icke talrika – anhängarna av Trotskijs politik regelbundet kommer från partiernas yttersta högra flygel. Också det kunde icke vara någon tillfällig företeelse. Jag behöver här icke omnämna någon speciell rysk fråga. Jag hänvisar endast till det senaste av kamrat Trotskij (i juni detta år) uppställda perspektivet för det internationella läget. Han tror alltså – ehuru alla den politiska dagshistoriens fakta bevisar motsatsen – på en långvarig ”Era” (naturligtvis icke på en evig utan på en relativt långvarig period) av pacifism och demokrati. Detta bevisar hur starkt dragningen inom honom till en högeravvikelse från kursen verkar. Alldeles som mångenstädes på jorden en oemotståndlig magnetism drar magnetnålen till starka avvikelser (till en ”Ny kurs”).

Men detta är ännu icke hela sanningen. Det är endast medaljens ena sida. Den som i kamrat Trotskij ser endast en vanlig, enkel opportunist, han förstår ingenting.

Kamrat Trotskij är ingen enarmad människa, han har både en vänstra och en högra hand. Det såg vi redan här ovan vid åskådandet av hans båda roller vid framställningen av den ”tyska oktober” i ena gången i hans ”klassiska” roll och den andra gången som polsk adelsman.

Också det är ingenting tillfälligt. Det har alltid varit regel hos kamrat Trotskij. Han företrädde alltid i sin politik s.a.s. två olika ”typer”. Den ena med en höger avvikelse, den andra med en vänster. Det ger den ytlige åskådaren en helhetsbild med ett avigt hit och dit pendlade mellan dessa båda typer, en slags egenartad ”permanent revolution”. Detta är emellertid endast skenbart så. Kamrat Trotskij är ingen person, som lätt vacklar. Han har i regel en stadig kurs, blott icke den riktiga.

I regel förlöper det sig så hos honom: han *handlar* efter den högra orienteringen, men han *framställer* saken i en vänster, radikal vänsterform. Högertypen är en verksam man, han talar föga, publicerar föga, han gör saken. Men den vänstra typen uppträder gärna offentligt, talar mycket, gör litet, han presenterar saken. *Men han presenterar saken i en alldeles annan form än vad den gjorts av högertypen.* Han följer således bibelns mening ”att icke låta den vänstra handen veta, vad den högra gör”.

Denna företeelse är endast skenbart komplicerad, i verkligheten är den lätt att förklara; sådant förekommer ofta, i liten skala i naturen. Låt oss tänka oss t.ex. en mycket stor kompass. Vi fäster en flagga vid magnetnålens sydspets (icke vi nordpolen). Vi ser då på en ort, där magnetismen i jorden är särskilt stark, följande företeelse: magnetnålens nordspets avviker i en bestämd riktning från den riktiga kursen och samtidigt avviker flaggan lika mycket i motsatt riktning från kursen. När spetsen avviker åt höger, visar flaggan lika mycket åt vänster. Skulle vi nu bestämma vår färdriktning antingen efter riktningen för magnetnålens spets eller efter flaggan – då gick vi i båda fallen vilse. Därför tar också en erfaren sjöman

avvikelsekoefficienten för magnetnålen alltid noga i beaktande – och korrigerar felet för att hålla – en rätt kurs. I politiken är detta ännu viktigare.

Kamrat Trotskij är ingen vanlig opportunist. Han har ett finns konstsinne. Mot den opportunistiske politikens yttre form känner ha estetiskt obehag. Han älskar formerna för en så mycket som möjligt vänsterriktad politik. I konsten är detta helt skönt och bra; i Bibeln förefaller det rent av som en dygd, men i *politiken* blir det bara ofärd av varje motsats mellan form och innehåll, mellan framställning och verklighet, mellan teori och praktik.

Det ser man klarast av det tyska exemplet, som vi just anförde. Kamrat Trotskij säger i sina ”Oktoberläror”, att de tyska händelserna i fjol ”ingen annan försökt att ge någon annan förklaring”, än vad han gjort genom det schema, som han i sin artikel i maj och i sitt tal i juni 1925 tecknat.

Förlåt, men det är ett misstag! Exekutiven har försökt det. Och det tyska partiet har försökt det. En hel räkka av artiklar publicerades. Och en mängd resolutioner och tal har författats däröver i olika länder. Exekutiven har t.o.m. låtit trycka en broschyr därom ”De tyska händelsernas lärdomar”.

Det är synd att kamrat Trotskij inte ansåg det värt mödan att lära känna någonting av dessa förarbeten och deras rika sakliga material, innan han började konstruera ett nytt schema. Därför vart sakerna också besynnerligt oriktigt framställs av honom. I maj hade han redan totalt glömt det föregående årets verklighet (och dessutom januari 1924). Synbarligen var det under intrycket av de relativt goda valresultaten för Tysklands KP som han efter majvalen såg det gångna årets situation så härlig, glänsande. Och så fantiserade han vidare.

Av detta hade blivit ett ofarligt konstverk, ja, t.o.m. med en god verkan, om han icke insunnit en *elak tendens*. Endast på grund av denna tendens måste jag här slå sönder konstverket. Kamrat Trotskijs konst och skapande kraft uppskattar jag mycket högt; det ges i historien sällan exempel på liknande kraft. Naturligtvis menar jag här konst i ordets vidare mening. Bland annat är det beväpnade upprorets konst hans fack. På området för utvecklingen av denna konst har han också nyligen tagit ett utomordentligt, för alla kommunistiska partier högst viktigt initiativ.

Men han är ingen mästare i *leninismens* taktiska och strategiska matematik. Här är RKP:s Centralkommitté sadelfast, icke han. Han uppfattar ofta läget förvånande ensidigt. Han låter tränga sig ut från den riktiga vägen i politiken genom form och känsla, t. ex personliga sympatier och antipatier (något som aldrig hände Lenin och aldrig borde hända någon ledare för Lenins parti.)

Så lät Trotskij förleda sig till det högst märkvärdiga försöket att med hjälp av det tyska oktobernederlaget rikta ett slag mot ordföranden för Komintern.

Det var den elaka tendensen i hans framställning. Han hävdar visserligen att han ingenting vet om att denna tendens är förhanden men varje man genomskådar den. Och det ser inte ”etiskt” ut. Kamrat Trotskij säger själv: ”det vore dock alltför erbarmligt”. Javäl, det var erbarmligt och oriktigt.

Han borde ha avstått från denna tendens.

Ty den var icke blott en personlig, utan en politiskt skadlig, en högertendens. I kamrat Zinovjevs person angrep han indirekt Kominterns led, Exekutivens linje.

Denna flankattack från höger måste fullständigt omintetgöras. Ty Exekutivens linje var och är riktig. Men kamrat Trotskijs kurs var och är sådan, att han verkligen icke kan göra anspråk på den höga domarstolen för en ofelbar superarbiter.

Vilket skulle bevisas.

Några ord om medborgarkriget i Finland

Jag ber till slut att få göra några randanteckningar till det finländska exemplet. Kamrat Trotskij skriver därom i förordet:

”År 1917 såg vi detta i Finlands exempel. Den revolutionära rörelsen utvecklade sig där under utomordentligt gynnsamma förhållanden, under det revolutionära Rysslands betäckning och direkt militära understöd. Det finska partiet visade sig i sitt ledningsflertal som socialdemokrater och lät revolutionen gå sig ur händerna.” (Sid LX.)

Detta är delvis – endast delvis – oriktigt.

År 1917, under generalstrejken i november, lät vi faktiskt en gynnsam revolutionär situation gå oss ur händerna, för det första, därför att vi då var socialdemokrater, och för det andra, för att vi var så gott som absolut utan gevär. Det är inte sant, att vår revolutionära rörelse då fann betäckning och direkt militärt understöd hos det revolutionära Ryssland. Vår generalstrejk ägde nämligen rum samma dagar, som man ännu i Moskva kämpade på gatorna om makten. Då kunde ännu icke det röda Petrograd understödja oss. Vad beträffar den ryska garnisonen och flottan i Finland, så var en betydande del (icke alla) visserligen välvilligt stämda, men då för tiden till den grad krigströtta, att man icke kunde räkna på ett aktivt understöd av dem – i synnerhet i främmande land.

”Stryka flagg” kan Trotskij säga, utan att vi protesterar. Vi har f.ö. själva sagt det och det redan år 1918 med strängaste självkritik.

Någonting lärde vi därur och det tämligen snart: efter två månader tog vi upp kampen (januari 1918). Då erhöll vi faktiskt betäckning och också militärt understöd genom det revolutionära Ryssland. I mars kom den tyska landsättningskåren vitgardisterna i Finland till bistånd, och det avgjorde kampen; mot de reguljära tyska trupperna kunde våra revolutionära arbetares front icke hålla stånd.

Detta var den avgörande orsaken till vårt nederlag. den andra orsaken bestod förvisso däri, att vi själva icke kämpade bättre. vi var då ännu icke kommunister, utan socialdemokrater, och nästan alldeles utan bolsjevikisk erfarenhet. Men väl eller illa, *vårt parti kämpade då.*

Därför må de tyska kamraterna icke betrakta det som en självförhävelse, om jag här fördömt deras kapitulation utan kamp, som skedde efter 6 år av rysk revolution och efter 4 ½ år av Kominterns bolsjevikiska ledning.

Vi finländska kommunister har ingen grund till självförhävelse, men vi har heller ingen orsak att rädas ”oktobers” eld och svavel.

Jag glömde att nämna att vår revolutions nederlag år 1918 ännu hade en *tredje* orsak: det var den bekanta teatraliska gesten av *Trotskij* vid de första fredsförhandlingarna med de tyska regeringsrepresentanterna i Brest-Litovsk (januari och februari 1918). De dåtida fredsvillkoren från den tyska regeringen var icke blott för Sovjet-Ryssland, utan också för vår finländska arbetarregering mycket gynnsammare än det senare fredsdiktatet. Före kamrat Trotskijs sista resa till Brest-Litovsk (slutet av januari) sade kamrat Lenin eftertryckligt till honom, att han genast, om tyskarna ställer ultimatum skall underteckna fredsfördraget. Kamrat Zinovjev betonar, enligt kamrat Trotskijs eget vittnesbörd (Protokollet för RKPs 7:e kongress, sid. 79): ”Genom att söla kommer vi blott att försämra fredsvillkoren. Fördraget måste genast undertecknas.”

Skulle redan då freden mellan Sovjet-Ryssland och Tyskland undertecknats, så hade den tyska regeringen med all sannolikhet icke låtet några trupper inmarschera i Finland. Denna slutsats framgår av några efter kriget offentliggjorda memoarer av de tyska krigsledarna.

Kamrat Trotskij avböjde emellertid de tyska fredsvillkoren. En dyrbar månad gick förbi utan fred, och under denna månad förlorade Sovjet-Ryssland Reval och andra städer till tyskarna. och vi i Finland fick de tyska landsättningstrupperna i ryggen på vår front.

Ja, ja – Lenin! Hade han blott i rättan tid kunnat utöva en tillräcklig påtryckning!

Artikeln trycktes för första gången i *Pravda* 20 november 1924

G. Zinovjev: Bolsjevism eller trotskism?

Vart trotskismens linje för.

FDP 19–22, 26–29, 31 januari och 1, 2–4 februari 1925

I. Om Brest och första partikongressen efter oktober – Meningsskiljaktigheterna i oktober och mitt fel då.

Att ersätta leninismen med trotskismen, det är den uppgift kamrat Trotskij föresatt sig. I den meningen har han redan år 1922 i förordet till sin bok "1905", försökt "uppnå något genom anspelningar". Så länge kamrat Lenin höll pennan i sin hand, beslöt sig kamrat Trotskij inte för något direkt överfall. Nu har han tydligen funnit "ögonblicket" inne! Innan man utdelar "det avgörande slaget" efter alla strategins regler, måste man först företa förberedelsen genom artilleriet. Rökmolnens roll ska övertas av överfallet på bolsjevismens s.k. högra flygel, särskilt på de fel som i oktober (förf. avser här efter västerländsk tidräkning november) begicks av den som skriver dessa rader.

Jag begick faktiskt i början av november 1917 ett väldigt fel. Detta fel erkändes visserligen och korrigerades av mig inom loppet av några få dagar. Men då dessa dagar icke var vanliga, utan avgörande dagar, då ögonblickets spänning var utomordentlig, så var felet också högst farligt.

I varje fall vill *jag* inte förminska detta fels omfattning.

Just ögonblickets utomordentliga spänning förklarar också det häftiga motstånd Vladimir Iljitj den gången gjorde mot vårt fel. Alla dessa högst drakoniska straffåtgärder, som han den gången påyrkade mot oss, att den högst lidelsefulla spänning han urladdade sig i, var naturligtvis fullt berättigad. Snarast möjligt efter dessa händelser, några veckor efter dem, när stridigheterna och Brestfreden började, och först då på allvar, betraktade Vladimir Iljitj, som alla partiets ledande kretsar vet, dessa meningsskiljaktigheter som fullständigt likviderade.

I sitt anförande "Trotskism eller leninism" anmärker kamrat Stalin mycket riktigt, att under september-oktober-perioden på grund av en rad omständigheter revolutionen bemödade sig att ta sina steg under formen av försvar. Efter alla med Kornilovhistorien förbundna vändningar fram och tillbaka, var detta begripligt. Jag, som den gången levde illegalt, föll vid mitt fel just offer för dessa egendomligheter hos den dåvarande fasen.

Varför just mitt fel den gången förklaras och var dess gränser gick, det ska vi närmare ta upp på annan plats. Här må det vara nog att säga följande:

När kamrat Lenin tre år sedan vi begått våra fel återkom till dem, skrev han:

”Före själva oktoberrevolutionen och strax efteråt har en rad utmärkta kommunister i Ryssland begått ett fel som man ogärna erinrar sig hos oss. Varför ogärna? Därför att det är oriktigt att utan särskild anledning erinra om sådana fel, som är fullständigt gottgjorda. De visade i den av mig nämnda perioden vacklan, i det de fruktade att bolsjevikerna skulle isolera sig själva och ta en för stor risk genom att vara för lite tillmötesgående mot en viss del av mensjevikerna och socialrevolutionärerna. Konflikten gick så långt, att de nämnda kamraterna demonstrativt avgick från sina ansvariga poster såväl i partiet som också i sovjetarbetet, till största glädje för sovjetrevolutionens fiender. Saken gick ända till en högst förbittrad polemik i pressen från vårt partis centralkommitté emot de avgångna. Och efter ett par veckor, senast ett par månader, insåg alla dessa kamrater sitt fel och återvände till de ansvarig parti- och sovjetposterna.” (Lenin: Samlade arbeten XVII, s. 373)

Om någon ”högerflygel” talar kamrat Lenin inte om.

Själv har jag (utan att invänta erinringarna av kamrat Trotskij, som är *mindre* kallad än andra att tala om våra fel) bemödat mig att mer än en gång, såväl inför vårt parti som inför hela Komintern belysa mitt fel. Jag talade därom exempelvis vid öppnandet av Kominterns fjärde världskongress, som sammanföll med femårsminnet av oktober, i följande ord:

”Tillåt mig nu att med ett par ord sväva ut över personliga saker. Det förefaller mig, som om jag särskilt nu på revolutionens femte årsdag är förpliktigad att säga detta. Det är eder bekant, kamrater, att jag för fem år sedan tillsammans med några andra kamrater begick ett stort fel, vilket som jag vill tro var det största jag begått i mitt liv. Det lyckades mig den gången inte rätt att riktigt värdesätta mensjevikernas hela kontrarevolutionära väsen. Däri låg vårt fels väsen före oktober 1917. Ehuru vi kämpat över tio år mot mensjevikerna, kunde jag i alla fall, liksom också många andra kamrater den gången i det avgörande ögonblicket, inte avvisa den tanken, att mensjevikerna och socialrevolutionärerna utgjorde, om också bara högerfraktionen, högra flygeln, men dock alltjämt en del av arbetarklassen. I realiteten var och är den ’vänstra’, ytterst skickliga, smidiga och därför särskilt farliga flygeln av den internationella bourgeoisin. Jag tror därför, kamrater, att vi är förpliktigade att erinra alla våra kamrater om, etc. etc ...”

Jag talade om vårt fel i den mest spridda bok jag skrivit, ”Ryska kommunistpartiets historia”, och vid talrika tidigare tillfällen.

Att räkna författaren av dessa rader till bolsjevikernas ”högra flygel” är helt enkelt löjligt. Hela bolsjevikpartiet känner till, att jag i arbete hand i hand med kamrat Lenin under loppet av nästan 20 år, frånsatt det enda, nämnda fallet, ingen enda gång hade ens skarpa meningsskiljaktigheter med honom. Epoken 1914-1917, från det imperialistiska krigets början till början av den proletära revolutionen i vårt land var en inte så lite betydelsefull epok. Just under dessa år försiggick den avgörande omgrupperingen i den internationella arbetarrörelsen läger. Böckerna ”Socialism och krig” (1915) och ”Mot strömmen” (den kom ut några veckor efter oktoberrevolutionen och är försedd med två förord av författaren, av vilket det som är nedskrivet i början av mars 1917) säger tillräckligt, att jag på den tiden på intet sätt, hur de än må ha varit beskaffat, uppträdde som en representant för någon bolsjevismens högerflygel

På aprilkonferensen 1917, vars betydelse kamrat Trotskij vanställt, hade jag inte de ringaste meningsskiljaktigheter med kamrat Lenin. I striden mellan kamrat Trotskij¹⁴ å ena sidan och kamraterna Kamenev, Nogin och Rykov å den andra, stod jag hela tiden på kamrat Lenins sida, vilket framgår av en rad av inledningsanföranden och tal av mig på aprilkonferensen. Hela striden höll sig naturligtvis inom bolsjevismens gränser – så som kamrat Lenin och partiet såg den – och fick först under kamrat Trotskijs penna formen av en ”högerflygels” kamp mot partiet.

¹⁴ Detta är nog en felskrivning av Zinovjev, eftersom Trotskij inte ens befann sig i Ryssland vid tiden för aprilkonferensen – det borde nog stå ”Lenin” i stället. – *Red anm*

Icke de ringaste meningsskiljaktigheter framträdde mellan mig och kamrat Lenin under och efter julidagarna. Vi hade tillfälle att om och om igen pröva detta under flera veckors lopp. så länge jag tillsammans med Vladimir Iljitj höll mig dold i illegalitet. Första meningsskiljaktigheten gjorde sig märkbar hos mig ungefär i början av oktober, efter kamrat Lenins artikel ”Om kompromisser” (den artikel, där Lenin på vissa villkor föreslog ett samförstånd med mensjevikerna och socialrevolutionärerna). Mitt fel bestod i, att jag bemödade mig att några dagar senare fortsätta den artikelns linje. I det hela bara några få dagar, men den gången betydde dagarna månader.

I det bekanta sammanträdet av Centralkommittén den 10 oktober, där upproret beslöts och där för första gången meningsskiljaktigheter uppstod om tiderna för upproret och värderingen av utsikterna i Konstituerande församlingen mellan mig och Kamenev å ena sidan och de övriga medlemmarna i av Centralkommittén å den andra, skapades den första politiska byrån för upprorets ledande. I denna politiska byrå invaldes, som man kan se i det nyligen återfunna protokollet, sju kamrater: Lenin, Zinovjev, Kamenev, Trotskij, Stalin, Sokolnikov, Bubnov. I det icke mindre viktiga sammanträdet av Centralkommittén tillsammans med en rad Petrograd-funktionärer den 16 oktober avgavs efter debatter mellan kamrat Lenin och oss för kamrat Lenins förslag i dess slutliga form 19 röster. Emot var 2 röster¹⁵, nedlagda 4; därvid framställdes mitt förslag av kamrat Volodarskij som ändringsförslag till kamrat Lenins. Mitt förslag gick ut på att ”vi under de närmaste fem dagarna, innan våra kamrater anländer och vi kan rådslå med dem bör vi icke igångsätta något uppror”. Mitt skriftliga förslag, som på detta sammanträde röstades om, lydde: ”Utan att uppskjuta utforsknings- och förberedelse-åtgärderna, bör fastslås, att före rådslaget med den bolsjevikiska delen av Sovjetkongressen inga åtgärder vidtas.”

Vid den tiden skrev kamrat Lenin sin bekanta artikel mot oss. Jag fortsatte ivrigt att med-arbeta i Pravda. När aktionen definitivt beslutats, skrev jag för att tysta ned de i pressen uppkomna överdrivna ryktena om våra differenser ett kort brev till redaktionen (över ämnet ”Låt oss sluta leden!”), som publicerades tillsammans med en kommentar av centralorganets redaktion, att striden var avslutad och att vi i det väsentliga hade och kommer att ha samma åskådning. (Se Pravda 21 nov. 1917.)

Den icke signerade ledaren i det upprorsdagen den 25 oktober utkomna numret av vårt centralorgan Rabotjij Put (Arbetarens väg), som kom i stället för Pravda, är av mig. Den andra artikeln skrevs likaledes av mig och undertecknades också av mig. (Under dessa dagar, då jag levde illegalt, skrev jag ofta två eller flera artiklar om dagen.)

I denna sista artikel läses:

”Det är en stor uppgift, den andra Sovjetkongressen står inför. Historiens timmar rusar iväg. Tofte timman slår. Minsta dröjsmål numera bringar oss faran av ett omedelbart sammanbrott... De sista förhoppningarna på ett fredligt förlopp av krisen är förbi. De sista fredliga förhoppningarna, som – jag måste erkänna det – ända in i de sista dagarna inte heller författaren av dessa rader stod främmande för, har slagits sönder av livet.

All makt åt råden – härpå koncentrerar sig allt i innevarande historiska ögonblick.”

I det den 26 oktober utkomna numret av vårt centralorgan (se Rabotjij Put n:r 46) publicerades ett kort referat av mitt första tal efter illegaliteten på Petrogradsovjetens sammanträde den 25 oktober, upprorsdagen. Där kan läsas följande:

¹⁵ De som röstade *emot* var Zinovjev och Kamenev. Dessa fortsatte att gå emot upproret även vid nästa CK-möte, den 16 oktober och 2 dagar senare publicerade de ett brev i tidningen *Novaja Zjizn*, där de vidare-utvecklade sin argumentation mot upproret. Detta ledde till att Lenin krävde att de borde uteslutas ur partiet. – *Red anm.*

Zinovjevs tal:

”Kamrater! vi befinner oss för närvarande i upprorets period. Jag tror dock, att ifråga om upprorets framgång inte kan finnas någon tvivel – vi kommer att segra! Jag är övertygad om att den övervägande delen av bönderna kommer att övergå till oss, så snart bönderna får lära känna våra förslag i jordfrågan. Leve den nu begynnande sociala revolutionen! Leve Petersburgs arbetarklass, som kommer att föra segern till dess slut! I dag har vi betalt vår skuld till det internationella proletarietet och givit kriget ett fruktansvärt slag, ett slag i bröstet på bödeln Wilhelm. Ned med kriget! Leve den internationella freden!”

Starka differenser uppstod i vår krets på nytt under de första novemberdagarna (gammal tidräkning), i det ögonblick då högersocialrevolutionärerna och mensjevikererna redan var slagna och då det var frågan om, huruvida det skulle lyckas att dra över vänstersocialrevolutionärerna och den bästa delen av mensjevikererna på sovjetmaktens sida. Under dessa dagar måste jag tillsammans med andra kamrater delta i de ryktbara förhandlingarna med järnvägsmännens dåvarande organisation (vars ledare var anhängare av ”fosterlandsförsvaret” och vars makt vi den gången ännu överskattade i den uppfattningen, att järnvägarnas öde och därmed också i betydande grad medborgarkrigets öde skulle komma att ligga i händerna på järnvägsmännens fackförbund). Dessa förhandlingar förde till ett fullständigt samförstånd mellan vårt partis centralkommitté (alltså också kamrat Lenin) och dåvarande centrala exekutivkommittén för arbetar- och bonderåden. Differenserna varade bokstavligen två, tre dagar, men så var de också under dessa två tre dagar av utomordentlig häftighet.

Den 2 november 1917 antog vårt partis Centralkommitté under medverkan av kamrat Lenin en resolution som bl. a. säger:

”Centralkommittén bekräftar, att den utan att ha uteslutit någon från andra Sovjetkongressen också nu är fullkomligt beredd att ta kännedom om återvändandet av de avgångna Sovjetmedlemmarna (från andra Sovjetkongressen avgick som bekant högersocialrevolutionärerna och mensjevikererna) och erkänna samarbetet med dessa avgångna inom Sovjet, att följaktligen påståendena att bolsjevikererna inte vill dela makten med någon, absolut saknar varje grund. Centralkommittén bekräftar, att den på den dag nuvarande regeringen bildades inbjöd till sitt sammanträde tre representanter för vänstersocialrevolutionärerna och uppfordrade dem officiellt att delta i regeringen. Genom vänstersocialrevolutionärernas vägran, om också denna bara gällde tid och villkor, övergår hela ansvaret för att överenskommelsen inte kommit till stånd på dessa vänstersocialrevolutionärer.” (Pravda n:r 180, den 4 nov. 1917.)

Denna passus i resolutionen, som utan tvivel skrevs av kamrat Lenin, måste läsaren särskilt ge akt på för att bättre förstå vad som här följer:

I Pravda (vårt partis centralorgan kallades från den 30 oktober åter Pravda) läser vi i n:r 180 av den 4 nov. följande rader ur mitt tal, som jag höll vid sammanträdet med socialrevolutionärernas centralledning den 2 november 1917:

”I namn av centralkommittén för Ryska socialdemokratiska arbetarpartiet (den gången kallade sig vårt parti ännu icke kommunistiskt) förklarar jag, att de socialrevolutionära kamraterna (det gäller här vänstersocialrevolutionärerna, som vårt partis centralkommitté med kamrat Lenin i spetsen vid den tiden försökte förmå till deltagande i den första sovjetregeringen) icke borde börjat med kritiken över oss bolsjeviker, medan på Moskvas gator försiggick händelser, om vilka våra Moskvaombud idag rapporterat till oss (I det ögonblicket fortgick i Moskva ännu kampen om rådsmakten.) Vi begagnar tillfället att erinra de socialrevolutionära kamraterna om, att vi, innan vi publicerade sammansättningen av vår regering, uppfordrade dem att delta i regeringen men att de förklarade att de komma att delta i regeringens arbeten, men t. v. icke inträda i regeringen.”

På Petrograd-sovjetens sammanträde den 3 november 1917 (se samma n:r av Pravda), sade författaren av dessa rader:

”Kamrater! Det finns bland oss kamrater ur Röda armén, soldater och matrosar, som om några timmar kommer att skynda våra kamrater och bröder i Moskva till hjälp. (Stormande, långvarigt bifall.) Den revolutionära militärkommittén ville redan för två dagar sedan skicka hjälp åt kamraterna i Moskva, men man stötte på motstånd just från den sida, där man trots sig kunna vänta endast understöd. Jag talar här om några ledande kretsar, om ledningen för järnvägsmännen, vilka i denna för revolutionen ödesdigra stund intog en ”neutral” ställning. Men man kan i denna fruktansvärda stund inte vara ”varken kall eller varm” – jag vill inte använda allt för starka ord, men ni förstår själva, kamrater, hur framtiden kommer att bedöma detta faktum.

I dessa dagar hejdades en trupptransport till Moskva. När ledarna för järnvägsmännen tillfrågades hur de kunde göra något sådant, gav de följande svar: Vi har ju också hejdat transporter från motsidan.

En människa, vi vars bröst ett demokratiskt hjärta klappar, kan inte förmena arbetarna och soldaterna att skynda sina kamrater till hjälp endast med den motiveringen att hon – även om det nu verkligen är sant – också har hindrat kontrarevolutionen.

Vi måste vända oss till dessa lager av järnvägsmän och upplysa dem om, vad en ”neutralitet” betyder under nuvarande förhållanden. Jag tvivlar inte på, att 99 procent av de undre lagren av järnvägstjänstemän och järnvägsarbetarna kommer att gå i bräsch för de kämpande soldaterna och arbetarna. En hel rad av centralkommittéer hänger f. n. i luften. Tyvärr hör också järnvägs-
männens centralkommitté till dem. Ingen kunde förutse, att det ledande organet för järnvägs-
männen skulle stå ”neutralt”, medan arbetare och soldater slåss på barrikaderna. Därpå måste det bli ett slut. Järnvägsmanna-proletariatet måste som en man ställa sig på de kämpande arbetarnas och soldaternas sida, det måste hjälpa dem att bryta bourgeoisins och godsägarnas motstånd. Att dröja längre är omöjligt. Alla måste kastas i vägskålen, som kan bringa oss den slutgiltiga segern närmare...

Hälsa de kamrater, som nu avreser för att skynda de revolutionära i Moskva till hjälp! (Långvarigt stormande bifall.) Nu återbetalar vi till Moskva vad det gav revolutionen år 1905. Den gången började Moskva-proletariatet upproret och levererade godtyckets välde den första storartade drabbningen. Vi är lyckliga att vi nu kan hjälpa, att vi nu har möjlighet att sätta in våra segerrika trupper på Moskva-fronten.

Leve kamraterna som far till Moskva – hela Ryssland ser på dem!

Hela Sovjet ger de till Moskva farande kamraterna en storartad hyllning!”

Den 3 november på aftonen och den 4 november på morgonen nådde våra förhandlingar med vänstersocialrevolutionärerna och med den konferens, som järnvägstjänstemannafackförbundets ledning hade inkallat, sitt mest kritiska ögonblick. I detta ögonblick begick vi också de största felen. Den bekanta förklaringen av några kamrater, däribland också jag, i bolsjevikernas centralkommitté och i folkkommisariernas råd (om avgången från våra ansvarsposter under hänvisning till att vår centralkommitté inte ville ge efter) underskrevs den 4 nov. 1917 och den 7 nov. 1917 publicerades mitt ”Brev till kamraterna” i Pravda (n:r 183). I detta brev sades (jag citerar den viktigaste delen):

”Centralkommittén för allryska rådkongressen ställer i förgrunden en bestämd samförståndsplan (resolutionen av den 3 nov.), vilken jag är fullkomligt med på, då den kräver omedelbart erkännande av dekretet om jorden, om freden, om arbetarkontrollen och sovjetmaktens erkännande.

Som svar på Centrala exekutivkommitténs resolution uppställde mensjevikerna en rad förbehåll. Centrala exekutivkommittén antog, då den icke ville lägga några svårigheter i vägen för underhandlingarna, på vårt förslag (trots de oförsonligas motstånd) ett beslut, som undanröjde hindren ur denna förhandlingsväg.

Trots detta ville andra sidan ej tillmötesgå Centrala exekutivkommittén. De av den senare framställda villkoren avslogs av mensjevikerna och socialrevolutionärerna. Samförståndsödet

genomfördes trots alla hinder konsekvent, men det ledde – och skulden var icke vår – ej till någon framgång. Nu är det bevisat, att mensjevikererna och socialrevolutionärerna icke ville ha något samförstånd och endast sökte efter en förevändning att få den att stranda.

Nu vet alla arbetare och soldater vem det är som bär ansvaret för att samförståndet strandade. Nu – det är jag övertygad om – kommer också vänstersocialrevolutionärerna att göra mensjevikererna ansvariga för samförståndets strandande och inträda i vår regering.

Så som läget f. n. är – då mensjevikererna har avslagit förhandlingar på de av Centrala exekutivkommittén föreslagna villkoren – ansluter jag mig till kamraternas förslag och återtar min förklaring om utträde ur Centralkommittén.

Jag vänder mig till mina närmaste åsiktsfränder. Kamrater! Vi gjorde ett stort offer, då vi mot vår Centralkommittés majoritet utfärdade en öppen protest och krävde samförståndet. Detta samförstånd avslogs emellertid från andra sidan. Vi lever i en svår, ansvarsfull tid. Det är vår plikt att varna partiet för fel. Men vi förblir tillsammans med partiet, vi föredrar hellre att tillsammans med miljoner arbetare och soldater begå fel och dö med dem än att i detta avgörande historiska ögonblick ställa oss vid sidan.

I vårt parti kommer det inte att finnas och det bör inte finnas någon splittring.”

Sedan den 8 november deltog vi som förut i vår Centralkommittés arbete. Den 9 november talade jag i dess namn på allryska bondekongressen, den 10 november på Petrogradsovetens sammanträde. Här gällde mitt tal, att vi erkänner konstituanten, ”om konstituanten kommer att ge uttryck åt arbetarnas, soldaternas och böndernas faktiska vilja.”

Naturligtvis förefaller det nu efter sju år varje medlem av vårt parti oerhört, hur man kunde ta miste på de reella krafterna hos ledningen för järnvägsmännen och dessa föregivna internationalister från socialrevolutionärerna och mensjevikerernas läger, som grupperade sig kring järnvägsmannaförbundets ledning. Naturligtvis ungefär ett halvt år efter oktoberupproret blev det uppenbart, att också vänstersocialrevolutionärerna blivit en kontrarevolutionär kraft. Men i oktober 1917 inbjöds de av kamrat Lenin och vår Centralkommitté eftertryckligt att delta i vår första sovjetregering, då de den gången var förbundna med stora bondelager och en del av arbetarna. Ja, t.o.m. förhandlingarna med järnvägsmännens fackliga ledning fördes, som läsaren sett, med godkännande av Centralkommittén.

Resultatet av avslöjandet av mensjevikererna och socialrevolutionärerna i fråga om järnvägsmannakonferensen var, att vänstersocialrevolutionärerna, som förut förgäves av kamrat Lenin uppfordrats att delta i sovjetregeringen, nu inträdde i denna, fastän ännu några dagar tidigare vänstersocialrevolutionärerna hade för avsikt att t.o.m. utträda ur Central-Exekutivkommittén, vilket under då rådande förhållanden skulle betytt ett hårt slag för bolsjevikererna och hindrat erövringen av bönderna.

I Pravda den 4 november 1917 läses:

”Vänstersocialrevolutionärernas fraktion framlade i Central-Exekutivkommittén en ultimativ förklaring om nödvändigheten av att utarbeta en plattform i Central-Exekutivkommitténs namn. Majoriteten av Central-Exekutivkommittén var med på detta krav och i C.E.K:s namn utarbetades en plattform.”

Just mensjevikerernas och socialrevolutionärernas avslag på denna plattform vid järnvägsmannakonferensen ledde ju till att vänstersocialrevolutionärerna ändrade taktik till förmån för Sovjetmakten.

I de dagarna avtrycktes i Pravda en rad resolutioner från de viktigaste företagen (se t. ex. numret av den 4 november: ”Putilovverkens arbetare om situationen”), vari vi finner följande;

”Samtidigt som vi anser de socialistiska partiernas samförstånd som önskvärt... förklarar vi arbetarna att samförståndet kan uppnås endast på basis av följande villkor...” Därpå omnämns ungefär samma villkor, som våra ombud hade uppställt på järnvägsmännens konferens.

I vår hållning under dessa dagar återspeglade sig vacklan hos dessa arbetare – i den meningen var vårt fel inte personligt, intet tillfälligt fel.

Låter de då inte oerhörda från vår nuvarande ståndpunkt – sju år efter händelserna – orden i vår Centralkommittés resolution, att ”påståendet, att vi bolsjeviker inte skulle vilja dela makten med någon saknar varje grund?” Och dock nedskrevs dessa ord den 3 november 1917 av kamrat Lenin och godkändes av vår Centralkommitté. Var och en, som tänker efter angående dessa fakta, var och en, som tänker på, att socialrevolutionärerna den tiden representerade en betydande del av bönderna, var och en, som överhuvud tänker sig in i de dåvarande förhållandena, kommer att förstå vårt fels omfattning och karaktär. Det var ett stort men dock inte ”socialdemokratiskt” fel.

Vi säger naturligtvis inte detta för att bevisa, att vårt fel var något litet fel. Tillståndet då vi stod utanför paritets Centralkommitté varade bara tre dagar – från den 4 till den 7 november. Trots detta var det felet, som vi redan sagt vid öppningssammanträdet på Kominterns fjärde världskongress, det största fel vi begått i vårt liv. Allt vi härmed vill bevisa är bara, att det är oriktigt att ur detta fel dra konsekvensen, att de skulle ha funnits en ”högerflygel” inom bolsjevikpartiet.

Envar som varit med om de historiska dagarna då vet, att dessa differenser, har tungt de än tyngde på förhållandet mellan så närstående kamrater och vänner, inte kvarlämnade någon alltför bitter eftersmak. Envar förhöll sig den gången fullt uppriktigt till den andres fel, utan att försöka ”utnyttja” detta fel för ”diplomatiska”, för fraktionssyften. Envar förstod, att endast det utomordentliga ögonblicket förde till utomordentliga medel i differensernas lösning, dess differenser som drog skarpt upp som en virvelvind, men också som virvelvinden snart åter lade sig, utan att de åstadkommit någon större skada.

Dessa differenser sopades undan av de nya händelsernas lavin – de isolerades till endast de ledande partikretsarna. Redan efter bokstavligen endast ett par dagar erkändes felet av dem, som begått det, och partiets generalstab och hela partiet kunde övergå till lösningen av de aktuella uppgifterna. Dessa differenser har så föga efterlämnat spår i partiet att på första partikongressen efter revolutionen (partiets sjunde) – vilken kongress redan behandlade frågan om Brestfreden – *ingen, absolut ingen enda människa med ett ord omnämnde dessa differenser.*

Ingen förebrådde oss detta fel, fastän det fogade sig så, att jag på Centralkommitténs uppdrag måste skarpt bekämpa kamrat Trotskij och ”vänstern”,¹⁶ och det är klart, att partiet under det

¹⁶ Det är av intresse att omnämna resultatet av valet av den nya Centralkommittén på denna kongress. Författaren av dessa rader fick bara *en* röst mindre än kamrat Lenin. [GZ not]

Ytterst intressant är det att betrakta partiets stämning just på denna *första* partikongress efter oktober (några veckor efter upproret), där intrycken, som den gången skapade differenserna, ännu var alldeles friska. Härtill ger sjunde partikongressens protokoll ett värdefullt material.

Kamrat Trotskij säger nu i ”Lärdomarna av oktober” sju år efter denna tilldragelse, att vår ståndpunkt i fråga om Brestfreden skulle varit ”kapitulationsmakeri”. Det sägs efteråt, i september 1924. Men vad säger *Trotskij själv* på sjunde partikongressen, *några veckor efter oktoberdifferenserna*? [GZ not]

”Före sista resan till Brest-Litovsk har vi hela tiden debatterat frågan om vår taktik i fortsättningen. Och endast en röst var i Centralkommittén för att genast underteckna freden: Zinovjevs röst. (Vi påstår, att det inte bara var *en* röst – även Lenin, även Stalin, även Sverdlov sade detsamma, och kamrat Kamenev satt häktad i Finland. G. Z.) Vad han sade var från hans ståndpunkt alldeles riktigt, jag var alldeles överens med honom. Han sade, att vi genom att dröja bara kommer att förändra fredsvillkoren, man måste genast underteckna freden.” (Protokollet s. 79.)

friska intrycket av differenserna skulle störtat sig över den skyldige om den uppfattat dennas skuld så som kamrat Trotskij nu.

På sjunde partikongressen, som – vi upprepar det – hölls några veckor efter oktober¹⁷, kämpades det redan på en helt annan linje. Det var redan kamrat Trotskij, som angav en förklaring om nedläggandet av alla ansvarsposter¹⁸ (se protokollet s. 147-148). Mot Trotskij och mot ”vänster”-kommunisterna riktade sig ”Lenins och Zinovjevs resolution” (se protokollet s. 8), och i anledning av utträdet ur Centralkommittén över huvud sade Lenin följande ord:

”Även jag befann mig i Centralkommittén i ett liknande läge, när förslaget antogs att icke underteckna freden, och jag teg utan att sluta ögonen för det faktum, att jag icke övertog ansvaret därför. Varje medlem av Centralkommittén står det fritt att avböja ansvaret och utan att utträda ur Centralkommittén och utan att göra skandal. Naturligtvis är det under vissa förhållanden tillåtet, mången gång t.o.m. oundvikligt, men om det var nödvändigt nu, med rådande organisation av Sovjetmakten, som gör det möjligt för oss att kontrollera i vad mån vi lyckas behålla kontakten med massorna, därom kan det bara finnas *en* mening.”

På sjunde partikongressen framkallade kamrat Trotskij, som den gången bara var i vårt parti sedan ett halvår, den första Trotskijkrisen. Sedan dess upprepas sig tyvärr dessa kriser periodiskt.

II. Leninismens revision under Lenins flagga

Kamrat Trotskijs sista framstöt (”Lärdomarna av Oktober”) är ingenting annat än ett redan tämligen öppet försök att revidera – eller t.o.m. direkt likvidera – leninismens grundvalar. Det ska inte dröja länge, förrän detta blir klart för hela vårt parti och hela Internationalen. Det ”nya” i detta försök består i, att man av ”strategiska” skäl söker genomföra revisionen i Lenins namn.

Något liknande genomlevde vi i början av Bernsteins och hans anhängares kampanj, när de skred till ”revision” av marxismens grundvalar. Marx tankar hade redan så allmänt erkänts i den internationella arbetarrörelsen, att t.o.m. revisionen av dem, åtminstone i början, måste företas i Marx’ namn. Det behövdes ett kvarts århundrade innan hrr revisionister slutgiltigt kastade masken och öppet kunde erkänna, att de på det teoretiska området helt förnekade Marx. Särskilt tydligt och öppet har detta skett först 1924, i det nyligen publicerade samlingsverk, som tillägnades Kautsky på hans 70-årsdag.

Leninismens tankar är f.n. så förhärskande i den internationella revolutionära rörelsen – och speciellt i vårt land –, att leninismens ”kritiker” anser det för nödvändigt att ta sin tillflykt till

Om förslaget att underteckna Brestfreden hade varit ett ”kapitulationsmakeri”. då var kamrat Lenin en ”kapitulat”. (I realiteten skulle den gången Trotskijs taktik föra till revolutionens undergång, d.v.s. till *en verklig kapitulation*.) När kamrat Trotskij själv i början av 1918 hade reagerat på nyss citerat sätt i denna bok, vem kan då skänka hans ultrapolemiska anmärkningar nu någon tilltro? Är det då inte klart, att allt detta hittats på efteråt! [GZ not]

¹⁷ Sjunde partikongressen hölls inte ”några veckor efter oktober”, utan i början av mars 1918. – *Red anm*

¹⁸ ”Partikongressen, partiets högsta organ, har på indirekt väg avvisat den politik, som jag jämte andra kamrater i vår Brest-Litovsk-delegation slog in på och som från två sidor fick en viss internationell efterklang, såväl inom arbetarklassen som också inom den härskande klassen. Denna politik gjorde namnen på deltagarna i delegationen till de mest hatade för bourgeoisin i Tyskland och Österrike-Ungern. I denna dag är hela tyska och österrikisk-ungerska pressen full av beskyllningar mot Brest-Litovsk-delegationen och särskilt mot min person: man förklarar att vi bar skulden till fredsbrottet och alla andra olyckliga följder. Vare sig detta var partikongressens avsikt eller ej, genom sin sista omröstning har den bekräftat det, och jag nedlägger därför alla ansvarsposter, som partiet hittills anförtrott mig.” (Trotskij på sjunde partikongressen, mars 1918.)

I en bland bolsjeviker så helt ovanlig harm nedlade kamrat Trotskij sina poster redan sex månader efter sitt inträde i vårt parti. [GZ not]

samma tillvägagångssätt. De företar revisionen av leninismen ”i Lenins namn”, med hänvisning till Lenin, med trohetsbetydanden inför leninismens grundvalar. (Vladimir Iljitj brukade i sådana fall upprepa: ”att bedyra kostar ju ingenting”). Denna ”strategi” hjälper emellertid inte. Den har redan genomskådats av Lenins parti. Det ska inte ens dröja mer än några veckor, så ska alla sparvar kvittra från taken om denna märkliga strategis fiasko. Kamrat Trotskij har glömt att lägga märke till en småsak: att partiet hos oss är leninistiskt och redan så vuxet att det – kan man tänka sig! – förmår skilja leninism från trotskism.

Kamrat Trotskijs anslag är ett anslag med odugliga medel. Ingen kommer att lyckas likvidera leninismens grundsatser, ens i detalj, eller ens komma så långt, att trotskismen erkännes som en berättigad ”schattering” inom leninismen. Ingen kommer att lyckas övertyga partiet om att vi ens behöver någon sorts system mellan leninismen och trotskismen. Trotskismen duger lika mycket till beståndsdel i leninismen som en tesked tjära är en ”beståndsdel” i ett fat honung.

Vad är leninismen? Leninismen är marxismen under de imperialistiska krigens epok i världsrevolutionen, som *omedelbart börjat i ett land där bönderna är de förhärskande*. Lenin var från topp till tå en *proletär revolutionär*. Men han visste samtidigt, att han hade att verka omedelbart i ett land, där bönderna överväger och där proletariatet därför kan segra endast med ett riktigt förhållande av arbetarklassen till bönderna. Sedan Lenin redan i 1905 års revolution uppställt den stora parollen ”proletariatets och böndernas demokratiska diktatur”, upphörde han inte ett enda ögonblick att vara en proletär revolutionär, gjorde inte ett enda medgivande åt den borgerliga demokratin (mensjevikerna, bland dem kamrat Trotskij, beskyllde den gången kamrat Lenin, att han, som kallade sig marxist, vore en enda borgerliga ideolog), utan han var t.o.m. den ende, som inte bara med ord utan också i gärning banade väg för den *socialistiska* revolutionen i en situation då den borgerliga demokratin ännu var en kraft i stånd att skaka det tsaristiska självhärskardömet.

Lenin kände sig redan den gången som erkänd ledare för den *proletära* revolutionen och var det också faktiskt. Han visste och trodde, att bolsjevistiska partiet, d.v.s. proletariatets äkta förtrupp, skulle hjälpa arbetarklassen att tränga fram så långt som möjligt på vägen till förverkligandet av sina klassmål, alltså på vägen till den *proletära* revolutionens seger. Han visste att han och hans parti i alla lägen skulle göra allt som göras kunde för att ur detta läge få ut maximum för den proletära rörelsens slutmål. Han förstod förhållandet mellan den borgerligt-demokratiska och den proletärt-socialistiska revolutionen så, att den förra kommer före den senare, att den senare i förbigående löser den förras problem, befäster dem förras verk. Kampen och endast kampen avgör, i vad mån det kommer att lyckas den senare att bli den förra överlägsen.

Och eftersom Lenin visste detta, manövrerade han med genialt mästerskap i tre revolutioner, alltid i spetsen för arbetarklassen, alltid konkretiserande sin taktik så att han fullständigt kunde utnyttja *varje historiskt läge* i klassens intresse. Lenin är den 10 januari (1903) ”inte densamma” som han varit den 9 januari, ty den 9 januari hade under tiden Petersburg-arbetarnas berömda manifestation ägt rum och den revolutionära arbetarrörelsen lyft sig upp på en ny nivå. Lenin var den 24 oktober 1917 ”inte densamma” som han blev den 26 oktober. ”Skrattar bäst som skrattar sist”, skrev Lenin några dagar före revolutionen:

”Vi vet inte, om vi kommer att segra i morgon eller senare (jag personligen är böjd för att tro, att det blir i morgon – jag skriver detta den 6 oktober 1917 – och att vi kan förena oss med makterövringen, men också i morgon är i morgon och inte i dag)... Nej, kära kamrater, vi har ännu inte segrat.” (Band XIV s. 166-167)

Därför försvarade Lenin den gången bl.a. också nödvändigheten av att bibehålla minimiprogrammet.

Men i morgon, *efter* oktoberrevolutionens seger, är arbetarklassens geniala härledare ”inte densamma” (eller inte helt densamma) som han var ännu en dag före denna seger. Min klass har blivit starkare, men klass’ fiender har blivit svagare, arbetarrevolutionens hjälpmedel har förstörats, min klass’ fiender har blivit svagare, arbetarrevolutionens hjälpmedel har utökats, därför alltså starkare tryck, djärvare framåt. Detta är den äkta Lenin! Liksom en stor ström vältrar från sina vågor och i ordets fulla mening inte ett enda ögonblick är densamma som ögonblicket förut men ändå förblir den stora strömmen, så är också Lenin, då han alltjämt förblir den proletära revolutionens store ledare, så stor framför allt därigenom att han ser den *konkreta* vägen till den proletära revolutionen. Han vet, att den inte är någon sandad, lättgången parkväg, utan att det är på en svår väg man har att föra, inte en liten grupp intellektuella, som tillsammans med Martov kan bilda en ”fraktionslös” fraktion, utan miljoner av arbetare, bakom vilka, om vi vill segra, ovillkorligen i vårt land måste följa miljoner och åter miljoner bönder.

Lenins former och paroller lever: de är helt fyllda av livets anda och massornas kamp, de är ingen abstrakt linje i lufttomt rum som hos Trotskij. Från den stora parollen ”proletariatets och böndernas demokratiska diktatur” (1905-1907) över ”proletariatets och de fattiga böndernas diktatur” (1917) till proletariatets faktiska diktatur, förverkligad på basis av ”samarbetet med bönderna” – där har vi *leninismens* väg. Från mensjevismen av Axelrod-typen (1905-1905) över den ”permanenta” (1905-1907) variationen av mensjevismen till fullständiga avståndet från revolutionen samt dess ersättande med den mensjevistiska ”fria koalitionen” (1909-1914), till halvheternas politik (block med Tjcheidze och kamp mot Zimmerwaldvänstern) under kriget (1914-1917) – där har vi den gamla *trotskismens* väg

Om man tar bolsjevismens litterära historia, så kan man säga att den i det grundläggande är uttömd (eller åtminstone karaktäriserad) med följande arbeten av Lenin: från ”Folkets vänner” och ”Kapitalismens utveckling” över ”Vad är att göra?” och ”Två slags taktik” till ”Staten och revolutionen” och ”Renegaten Kautsky”. Det är leninismens viktigaste milstolpar.

Låt oss nu tänka oss in i, vad dessa milstolpar innebär? ”Folkets vänner” och ”Kapitalismens utveckling” är ett genialt inträngande i marxismens teori plus det mest konkreta och på djupet gående studium av hushållningen och samhällsstrukturen i det land, där bolsjevismen gör sig redo att börja som aktion. Vad är att göra?” plus ”Två slags taktik” är den oförlikneliga kritiken av den socialdemokratiska opportunisten, den i sitt mästerskap oöverträffade motiveringen för arbetarpartiets roll i revolutionen plus motiveringen för proletariatets taktik i ett bondeland strax före den borgerligt-demokratiska revolutionen, som man måste bemöda sig att genomföra så att den fortast möjligt börjar ”växa in i” den socialistiska revolutionen. ”Staten och revolutionen” plus ”Renegaten Kautsky” är leninismens överförande till världsarenan, utgör (tillsammans med boken ”Imperialismen som kapitalismens nyaste etapp”) den mest djupgående analys av den nyaste imperialismen och motiveringen av taktiken i den redan begynnande socialistiska revolutionen, som ”växer ut över” den första, d.v.s. den borgerligt-demokratiska revolutionen.

Jämför allt detta med trotskismen!

Om Lenin är den klassiska typen för den proletära revolutionären, så är Trotskij den ”klassiska” typen för den *intellektuelle* revolutionären. (Vi jämför naturligtvis här inte personerna utan representanterna för två politiska riktningar.) Denna intellektuella revolutionär har naturligtvis starka drag, förstår mången gång att smälta samman med den proletära massan (när saken för en stor *schwung*), men vad som utgör själva grunden för hans politiska verksamhet är den intellektuella revolutionarismen. Vi återger en koncentrerad politisk levnadsbeskrivning av trotskismen från kamrat Lenins auktoritativa penna:

”Han (Trotskij) var år 1903 mensjevnik, frigjorde sig från mensjevikerna 1904, återvände till mensjevikerna 1905 och stoltserade bara med ultrarevolutionära fraser, år 1906 vänder hans sig åter ifrån dem, i slutet av 1906 försvarar han åter valförbundet med kadetterna (är alltså faktiskt åter hos mensjevikerna) och våren 1907 säger han på Londonkongressen, att skillnaden mellan honom och Rosa Luxemburg snarare bara är en skillnad i individuella schatteringar än en skillnad i politisk riktning. Trotskij gör i dag ett plagiat ur den ena fraktionens idéer, i morgon ur den andras, och därför betraktar han sig som en över bägge fraktionerna stående människa.” (Band XI s. 307-308.)

”Ännu inte i någon enda allvarlig marxistisk fråga har Trotskij haft fasta åsikter, alltid tränger han in sig i någon springa mellan de ena och de andra meningsskillnaderna och alltid löper han över från ena sidan till den andra. F. n. befinner han sig i sällskap med ”bundisterna” och likvidatorerna.” (Tidskriften Prosvestjenije nr 4-6 år 1914)

”Hur välmenande Martovs och Trotskijs avsikter än må vara subjektivt, objektivt stödjer de dock genom sin eftergivenhet den ryska socialimperialismen.” (Samlingshäftet Socialdemokrat nr 1, okt 1916)

Om man härtill ytterligare lägger, att under hela det imperialistiska krigets förlopp (1914-1917) kamrat Lenin systematiskt räknade kamrat Trotskij till kautskyanerna (se t. ex. Lenins och Zinovjevs broschyr ”Socialism och krig”), om man erinrar sig, att kamrat Lenin redan på aprilkonferensen 1917 liksom också i sina samma månad skrivna brev om taktiken, även efter februarirevolutionen bestämt uppträdde mot trotskismens grundtankar, så får vi en koncentrerad föreställning om, hur kamrat Lenin ända till år 1917 värdesatte trotskismen.

Låt oss nu mot bolsjevismens litterära milstolpar visa upp *trotskismens*. Det är följande böcker av kamrat Trotskij: ”Våra politiska uppgifter”, (1903), ”Vår revolution” (1905-1906), medarbetat i den likvidatoriska tidskriften ”Nasja Zarja” (”Vår gryning”), så ett klart ögonblick – boken om Kautsky (1919) – och så ”Den nya kursen” and ”Lärdomarna från Oktober” (1923-1924). I de två sista ser man alldeles särskilt skarpt kamrat Trotskijs utveckling baklänges.

Vad var boken ”Våra politiska uppgifter”? Denna, den mensjevistiska patriarken Axelrod tillägnade bok var den mest vulgärmensjevistiska skrift som den mensjevistiska litteraturen någonsin känt, Där kom kamrat Trotskij fram till en liberal arbetarpolitik. Och vad var boken ”Vår revolution, den mest vänsterorienterade av trotskismens böcker från första epoken? I denna bok (se också boken ”1905”) motiverades den beryktade teorin in ”den permanenta revolutionen”, som kamrat Trotskij nu vill pracka på bolsjevismen. Denna ”teori” ansåg kamrat Lenin och med honom alla bolsjeviker som *en avart av mensjevismen*. Det är alldeles obegripligt, varför efter 15 år en avart av mensjevismen ska förklaras som en beståndsdel i leninismen eller som en teori, som bättrar på leninismens ”fel”. Alla erinrar sig kanske inte, att i denna ”vänster”-bok, där kamrat Trotskij i viss mån försvarar ”arbetar”-revolutionen emot de bolsjevistiska idéerna om ”proletariatets och böndernas demokratiska diktatur”, skrev T.:

”Men hur långt kan arbetarklassens socialistiska politik gå under Rysslands ekonomiska förhållanden? En sak kan man med visshet säga: den kommer snarare att stöta på politiska hinder än stödja sig på landets tekniska efterblivenhet. Utan direkt statligt understöd av det europeiska proletariatet kommer Rysslands arbetarklass inte att kunna hålla sin makt, ej heller att kunna förvandla sitt tillfälliga välde i en långvarig socialistisk diktatur. Detta kan man inte ett ögonblick betvivla.” (”Vår revolution”, rysk uppl., 1904 s. 377-378)

Vad betyder det europeiska proletariatets *statliga* understöd? För att äga möjligheten att ge ryska revolutionen ”statligt understöd” måste det europeiska proletariatet först erövra makten i Europa. Men därom kunde det år 1905 och i allmänhet ändå fram till kriget 1914-1918 inte ens bli tal. Men Trotskij predikade den ”permanenta” revolutionen just år 1905.

Vad framgår alltså härav? Bara det att Trotskij antingen själv 1905 ej på allvar trodde på någon revolution och sade det bara för den vackra frasens skull, eller också att han år 1905 predikade den ”permanent” revolutionen endast under den förutsättningen. att det europeiska proletariatet gav oss ”statligt understöd”, d.v.s. att Trotskij ”uppsköt” arbetarrevolutionen i Ryssland tills den proletära revolutionen hade segrat i Europa. I senare fallet framträder Trotskij som representant för den mest schablonartade socialdemokratiska ståndpunkt: först får ”de” göra revolution och sedan ska ”vi” ”genast” göra arbetarrevolutionen.

Trotskij's faktiska block med mensjevikererna just vid den tiden bekräftar just detta andra alternativ.

Trotskij skrev vid den tiden mycket om, att en segerrik rysk revolution vore möjlig endast sin en del av en segerrik internationell revolution, ty det västeuropeiska kapitalet understödde tsarismen med lån etc. Ett litet korn sanning fanns det häri, och där upprepade Trotskij bara vad bolsjevikererna sade, Men Trotskij uppfattade efter sin vana detta den ryska revolutionens sammanhang med den internationella revolutionen för mekaniskt, schematiserade det för mycket, ställde frågan för abstrakt.

Revolutionens *konkreta* väg i vårt land fattade kamrat Trotskij ej. Han förstår ännu inte bondeklassens faktiska betydelse i vår revolution. Om detta ytterligare behöver bevisas, så har kamrat Trotskij just i sitt sista arbete, ”Lärdomarna från Oktober”, lämnat svaret. Vi ber läsaren tänka sig in i följande stycke av den boken:

”Just revolutionens bristande mognad under de fullständigt egenartade betingelserna, som hade skapats av kriget, utlämna de åt de småborgerliga revolutionärerna ledningen eller åtminstone skenet av ledning, som bestod i att de försvarade bourgeoisins historiska rättigheter till makten. Men detta betyder inte alls, att ryska revolutionen endast kunde gå den väg som den gick från februari till oktober 1917. Denna sistnämnda väg framgick inte bara av klassförhållandena utan också av de tillfälliga betingelser, som kriget skapade.

Tack vare kriget uppträdde bondeklassen organiserad och väpnad i form av den flera millioner räknade armén. Innan proletariatet kunde organisera sig under sin egen fana för att få med sig landsbygdens massor, fann de småborgerliga revolutionärerna ett naturligt stöd i den av kriget i svallning bragta bondearmén. Med tyngden av denna millionhövdade armé, av vilken dock allt omedelbart berodde, utövade de småborgerliga revolutionärerna ett tryck på proletariatet och förde det under första tiden bakom sig. Att revolutionens gång med samma klassförhållanden som grundval också kunde kunnat bli en annan, betygar bäst de tilldragelser som hade gått före kriget.

Vägen från februari till oktober 1917 var, som man ser, följden ”inte bara av klassförhållandena utan också av de tillfälliga betingelser, som kriget skapat”. Vad betyder detta hjärnspöke. Det visar sig, att kriget icke resulterat ur klassförhållandena! Att det kom mera på en slump! Nå, och rysk-japanska kriget, ur vilket 1905 resulterade – generalrepetitionen för 1917 – var inte det också en tillfällighet? Var inte det också skapat av ”tillfälliga betingelser”? Vilket djup i tanken!

Om det inte hade funnits något imperialistiskt krig – och leninismen lär dock, att det imperialistiska kriget ofrånkomligt uppstod ur imperialismen som sådan, som ”kapitalismens nyaste etapp”, d.v.s. alltså av klasskampens gång; *om* Ryssland inte vore ett bondeland och följaktligen dess dussintals millioner räknade armé ej varit en bondearmé, *om* denna bondearmé inte bragts i svallning genom det imperialistiska kriget, som bourgeoisin måste föra; *om* tyngdpunkten i den över hundra millioner starka bondeklassen inte hade utövat ett tryck på hela gången av landets socialt-politiska liv – *då* hade revolutionens utveckling gått enligt Trotskij och den förvånade mänskligheten skulle ha upplevat trotskismens apoteos! Hela denna filosofi kan kort men fattbart uttryckas i det vackra ordspråket: *Om* inte *om* hade varit i vägen!

Låt oss än en gång höra Lenin:

”Därav deras (mensjevikerens) oerhörda, idiotiska, renegatmässiga idéer (som helt fyllt den ’allmändemokratiska rörelsen’), att proletariatets och böndernas diktatur skulle motsäga den ekonomiska utvecklingens gång... Hos oss uppträder vid varje kris i vår epok (1905-1909) ovillkorligen en ’allmändemokratisk rörelse’ av bönderna, och att ignorera detta vore ett grundfel, som i realiteten skulle föra till mensjevismen.” (Lenin i Proletarskaja Revoljutsija s. dec. 1909.)

Men kamrat Trotskij förstår inte ens år 1924, att den ryske bondens roll i en sådan ”kris” som 1917 *icke* var tillfällig, *icke* stod fjärran från klasskampens gång. T. har uppenbarligen heller inte kommit att inse, att den stora revolutionens gång mellan februari och oktober 1917 just glänsande bekräftade leninismen, bl.a. också i den del, där Lenin, med den honom egna teoretiska hänsynslösheten, även gör upp med Trotskijs avart av mensjevism.

En medarbetare till kamrat Trotskij och ”utgivaren” av hans bok ”1905”, kamrat Lentsner, bestyrker med en allvarligaste min, att redan i de artiklar, som kamrat Trotskij skrev i början av mars 1917 i Amerika i Novyj Mir ”förekom” han kamrat Lenins ställning i dennes berömda ”Brev från fjärran”. I själva verket var de dock bara vanliga agitationsartiklar. Kamrat Trotskij kände inte ens vad frågan gällde, medan kamrat Lenin i sina berömda brev redan i detalj lade upp för ryska arbetarklassens schemat för den kommande oktoberrevolutionen.

Behövs emellertid mer bevis för att kamrat Trotskij icke förstått och icke än förstår den bolsjevikeriska inställningen till bondefrågan? Trotskismen, som till krigstiden var en avart av mensjevismen, blir inte bättre genom att man vill förgylla den med ”leninism”.

”Lärdomarna från Oktober” har – o ve! – med full klarhet visat bara en enda sak: att också nu, åtta år efter proletärrevolutionen, kamrat Trotskij icke fattat leninismens verkliga väsen och alltjämt står och stampar på samma plats ifråga om bönderna – den fråga som är huvudkällan till kamrat Trotskijs felslut, alltifrån felet i Brest via felet i fråga om fackföreningarna år 1921 fram till hans fel allra sista tiden.

I ”Lärdomarna från Oktober” finns det nästan lika många felaktiga påståenden som det finns påståenden överhuvud. Det är lättare att uppräknat de undantagsfall, där kamrat Trotskij mer eller mindre riktigt framställt den faktiska sidan av händelserna mellan februari och oktober än de fall där han avviker från sanningen.

Därför har kommunistungdomen utan svårighet ertappat kamrat Trotskij med, att han förblandade Lenin med Hilferding (frågan om konstituanten och den s.k. kombinerade typen av konstituant och sovjet). (Av del II av ”1917” erfar vi f.ö. nu, att ännu den 29 november 1917 skrev kamrat Trotskij själv på uppdrag av folkskommisariernas råd i ett uppdrag: ”Rädda landet kan endast konstituerande församlingen, som består av representanterna för de arbetande och de utsugna folkklasserna.” Får man lov att fråga, vari detta är bättre än den ”kombinerade typen”!) Därav kommer det, att kamrat Kuusinen med dokument kan styrka, att kamrat Trotskij ifråga om tyska revolutionen ännu i januari 1924 sade motsatsen till vad han säger nu i ”Lärdomar från oktober”, etc. Därav kommer det sig, att så viktiga episoder i revolutionen som julidemonstrationen, kampen om Kronstadt och t.o.m. frågan om juldagarna felbeskrivs av kamrat Trotskij. Därav kommer det sig att frågan om bolsjevikerens taktik i förparlamentet och demokratiska konferensen behandlas lika oriktigt,

Dessa ”små” fel har redan vederlagts av tillräckligt auktoritativa vittnen till tilldragelserna. Vi får kanske senare tillfälle att återkomma till dem. Nu övergår vi till andra frågor, som tarvar omedelbar belysning.

III. Fanns det en högerflygel i bolsjevikpartiet

På den frågan måste vi ge ett klart svar.

Envar som känner bolsjevismens verkliga historia, kommer utan ett ögonblicks tvekan att på den frågan svara: det fanns ingen och kunde heller inte finnas någon.

Varför kunde det inte?

Därför att den Leninska grundprincipen vid uppbygget av det bolsjevistiska partiet uteslöt varje möjlighet till bildandet av någon höger- eller vänsterflygel.

Det kunde inte finnas någon, därför att den första splittringen mellan bolsjeviker och mensjeviker ägde rum redan 1903, strax före den första revolutionen 1905.

Kamrat Lenin skrev om italienska socialistpartiet, att t.o.m. dess första splittring, då det gjorde sig fritt de extremaste chauvinisterna, att denna splittring några år före världskriget – ehuru långt ifrån fullständig, långtifrån radikal – likaväl hjälpte dem att anta en anständigare ståndpunkt under det imperialistiska krigets första period, än de socialdemokratiska partier, som förblev förenade ända till 1917, eller längre. Envar som läst kamrat Lenins artiklar om tyska socialdemokratin från åren 1914-1915 (se samlingen ”Mot strömmen”), erinrar sig hur lidelsefullt L. gick i bräschen för klyvningen av tyska socialdemokratin, vilka stora förhoppningar han satte till denna klyvning, hur han förklarade tyska socialdemokratins fullständiga sammanbrott bl. a. också med den försenade klyvningen mellan högra och vänster flygeln, o.s.v.

”Typen för de socialistiska partierna under Andra Internationalens epok var partier som i sin mitt tolererade opportunisten, vilken under ’fredsperiodens’ årtionden allt mer samlade sig men höll sig dold och anpassade sig efter de revolutionära arbetarna, övertog från dem deras marxistiska terminologi och undandrog sig varje klar principiell avgränsning. Den typen har överlevat sig själv.

I Italien var partiet ett undantag för Andra Internationalens epok: opportunisterna med Bissolati i spetsen avlägsnades ur partiet. Krisens resultat var *utmärkt*. Vi idealiserar ingalunda det italienska socialistpartiet och garanterar inte, att de i händelse av Italiens inblandning i kriget kommer att visa sig helt fasta. Vi talar nu bara om nuet. Vi konstaterar det obestridbara faktum, att arbetarna i Europas flesta länder bedrogs av opportunisternas skenenighet med revolutionärerna och att Italien är ett lyckligt undantag – ett land där det i nuvarande ögonblick inte finns något sådant bedrägeri. Vad som för Andra Internationalen var ett lyckligt undantag, det måste och kommer att bli regel för Tredje Internationalen. Proletariatet kommer alltid – så länge kapitalismen består – att befinna sig i grannskapet av småborgardömet. Det är mången gång oklokt att avstå från tillfälliga förbund men *enighet* med småborgardömet, enighet med opportunisterna kan f.n. försvaras endast av proletariatets fiender eller den nuvarande epokens förvirrade vingelmakare.” (”Mot strömmen”, s. 86)

Den som tänker sig in i dessa ord, förstår varför det i ett parti, som bildats av kamrat Lenin i kamp mot mensjevikerna och mot Trotskij, *inte kunde finnas* någon högerflygel.

”Vårt ryska parti har organisatoriskt för länge sedan brutit med de opportunistiska grupperna och elementen. Opportunismens tyngd har inte kunnat dra ned vårt parti i djupet. Och denna omständighet möjliggjorde för det – liksom klyvningen för de italienska kamraterna – att det kunde fylla sin revolutionära plikt.” (”Socialism och krig”, kap 2.)

”Engelsmännen från I.L.P. kommer naturligtvis att bli eld och lågor för en amnestiering av socialchauvinismen, skyld genom en rad buggningar åt vänster. Det är naturligtvis Gud själv, som befallt anhängarna av O.K. (mensjevikernas organisationskommitté) och Trotskij att hänga fast vid Kautskys och Bernsteins rockskört.” (”Mot strömmen” s. 112)

Kamrat Trotskij måste förstå allt detta – och då bör han också förstå. varför man inte kan tala om en högerflygel i bolsjevikpartiet, vilket ju skapades av kamrat Lenin i en ”vild” kamp mot alla icke-bolsjevistiska fraktioner, grupper, smågrupper och schatteringar.

Bolsjevismen utvecklade sig inte på tyskt och icke ens på italienskt sätt. Hela leninismens kraft består ju just i att bolsjevismen redan för 20 år sedan under kamrat Lenins ledning hade börjat kampen mot socialdemokratins högerflygel och i att denna kamp utkämpades ut i sina *yttersta konsekvenser*.

Den, som förstår något av leninismens teori, taktik och organisatoriska principer, kan inte påstå, att det fanns någon högerflygel i bolsjevikpartiet. Till åtskillnad från mensjevismen tillät ju inte bolsjevismen, att partiet organiserades som ett block av alla möjliga riktningar, en högerflygel, en vänsterflygel, en center o.s.v.

Tänk på, vad kamrat Lenin skrev exempelvis om partiets emigrationsperiod. Han sade däri den ovanliga rikedom på politiska schatteringar bland emigranterna – mensjeviker, socialrevolutionärer, anarkister, maximalister och rad under avdelningar medförde att allt icke-bolsjevistiskt som av ett dragplåster avlägsnades ur partiets kropp. Samma var också förhållandet under den både legala och illegala perioden februari-oktober 1917. Den tiden såg vi på den legala arenan samma brokighet och mångfald av partier, fraktioner, underfraktioner, strömningar o.s.v. Dessa sög oundvikligen upp allt icke-bolsjevistiskt (ex. så betydande funktionärer i bolsjevikpartiet från 1905 som I. Goldenberg, Avalov, Vojtinski o.s.v.) Bolsjevikpartiet blev under denna tid en kristallisationspunkt *endast för bolsjevikerna*. Därför var också vårt parti helgjutet.

Det fordras en fullkomlig okunnighet om Lenin och leninismen för att medge möjligheten, att Lenin om också för kort tid skulle funnit sig i existensen av en högerflygel i bolsjevikpartiet. Och ännu viktigare är, att leninismen är oförenlig med själva begreppet högerflygel i bolsjevikpartiet.

Man vill kanske invända att det fanns ju bolsjevistiska ”försonlighets”-män, som i hög grad liknade en högerflygel.

Ja, det fanns det. De bolsjevistiska ”försonlighets”-männen spelade redan i början av splittningen mellan bolsjevikerna och mensjeviker (1903-1904) och sedan även under kontrarevolutionens år (1910-1911) en episodartad roll. Men när dessa män vacklade, var partiet också genast redo att under kamrat Lenins ledning skära bort detta lilla stycke ur sin kropp och gjorde det också delvis för att förbli bolsjevistiskt, d.v.s. också bli ett homogent parti.

Den övervägande majoriteten av dessa ”försonlighets”-män tillhör f.n. parti och ingen tänker nu på, att de skulle representera någon högertendens där. (Deras mest framträdande ledare var Dubrovinskij och Nogin.) Men det betyder inte, att det aldrig i bolsjevismens långa och innehållsrika historia någon gång skulle ha funnits differenser och schatteringar mellan partiets mest betydande funktionärer. Naturligtvis fanns det sådana. Exempelvis förordade kamrat Kamenev 1906 bojkott av valen till riksduman, medan kamrat Lenin gick i bräsch för deltagande. Det förekom 1910 att en del bolsjeviker försökte att få ett föreningsförsök med Trotskij, medan kamrat Lenin och andra medlemmar av den bolsjevistiska ledningen (däribland också förf. av dessa rader) beslutsamt uppträdde mot detta försök. Men det var bara episodiska meningsskiljaktigheter o.s.v. Så vacklade några framträdande bolsjevistiska funktionärer (ex. den nu avlidne Goldenberg) ifråga om krigets karaktär, och med dessa kamrater bröt vi genast organisatoriskt. Goldenberg kunde återvända till partiet först 1920-21, sedan han grundligt bekant sitt fel.

Hur kan några av felen i februarirevolutionens första dagar förklaras? Bolsjevikernas generalstab samlades efter några års imperialistkrig och vit terror från skilda delar av världen, sedan bolsjevismens centrala funktionärer levat skilda t.o.m. från sina bästa vänner. Några återvände till Petrograd från emigrationen i fjärran, andra från tukthusen, åter andra från Sibiriens avlägsnaste deportationsorter. Alla överväldigades av de världshistoriska tilldragelserna.

Mycket kom att börja med inte gå som man hade väntat det. Bolsjevikerna var under de första dagarna i minoritet t.o.m. bland Petrograds arbetare. Stämningen bland soldaterna beredde oss stora taktiska svårigheter, vi frågade oss hur vi skulle närma oss dessa massor, hur vi åtminstone skulle kunna få dem att lyssna till bolsjevikernas första tal. Allt detta tillsammans förde till de svårigheter som låg till grund för "Pravdas" fel de första dagarna, innan kamrat Lenin anlät.

Får man härav sluta till förekomsten av en högerflygel i bolsjevikpartiet, så som kamrat Trotskij söker måla ut den "socialdemokratisk", "halv-mensjevistisk"? Så kan endast den tala, som inte kände och inte känner bolsjevikpartiet, som bedömer partiet innan han kom till det och som också nu år 1924 förklarar kamp emot det.

Allvarliga differenser rådde bland bolsjevikerna tiden april-september 1917. Ur dessa differenser skulle ha kunnat bilda sig grupper, om de kamrater, som begick fel, hållit på sina fel, om händelserna inte snabbt nog hade klarat ut felen, om partiet hade inte enhälligt avvisat dessa fel, om partiet inte haft en Lenin, o.s.v. Då hade det inträtt en klyvning eller åtminstone en avsplittning, men det hade ändå aldrig bildats en verklig högerflygel. Men alla dessa "om" inträffade inte och kunde heller inte inträffa.

Det förekom häftiga differenser bland bolsjevikerna i oktober och november 1917. Under denna tid (och endast då) befann sig också författaren av dessa rader bland de kamrater som tog fel. Om felet inte genast hade erkänts, om felet inte enhälligt korrigerats, om partiet åter inte haft en Lenin, så hade också en sådan kort men skarp differens kunnat få allvarliga följder. Men i själva verket gick det tvärtom.

Den första klyvningen mellan bolsjevikerna började år 1903. Ett helt självständigt organisatoriskt liv för bolsjevismen ungefär sedan 1910. Mellan åren 1903 och 1910 ligger en period av otillräcklig organisatorisk utformning av bolsjevismen som självständig organisation. Mellan åren 1903 och 1910 kunde det finnas oklarheter om uppbygget av den bolsjevikiska organisationen. Från år 1910 till 1917 kan det inte vara tal därom. Någon högerflygel fanns aldrig i bolsjevikpartiet och kunde heller aldrig finnas.

IV. Kan f. n. en högerflygel utbildas i ryska kommunistpartiet

Ja, det en verkligt aktuell fråga. Och vi svarar: Man har just försökt att göra det i partiet och i Komintern. Huvudfiguren i dessa strävanden är kamrat Trotskij. Det verkliga problemet är just nu, huruvida vi kan låta det komma till en sådan flygel, eller hur vi i annat fall ska kunna undvika det.

Varifrån kan nu en sådan högerflygel eller fraktion eller strömning tas, som kamrat Trotskij vill skapa? Det vore löjligt och dumt att vilja förklara detta enbart som den ene eller andra kamratens skuld. Nej, här föreligger obestriddligen också *objektiva* förutsättningar.

Vari ligger de väsentliga skillnaderna mellan situationen i vårt parti nu och före oktoberrevolutionen? Det finns flera sådana skillnader.

För det *första*: Mensjevikerna, socialrevolutionärerna, anarkisterna och övriga dylika grupper har försvunnit från det politiska livets offentliga skådeplats i vårt land. I intresse av den proletära diktaturens framgångsrika genomförande måste den segerrika arbetarklassen, som står under vår ledning göra dessa grupper och andra, som står fientliga mot själva den proletära diktaturens idé, illegala. På den legala arenan verkar endast kommunistpartiet. Annorlunda kan det f.n. heller inte vara, Under sådana förhållanden är det oundvikligt, att mången gång sådana element ansluter sig till oss, som, om andra partier kunde uppträda legalt, icke skulle höra till oss.

För det *andra*: Vi har ideologiskt slagit två viktiga partier, som i två årtionden kämpade med oss om makten: socialrevolutionärerna och mensjeviker. Några tusen f.d. medlemmar av dessa partier inträdde i vårt parti, däribland många aktiva sådana, som t. ex. kamrat Trotskij. En stor del av dessa kamrater har redan fullständigt assimilerat sig med vårt parti, är goda bolsjeviker och vill förbli det. Men vi får inte dölja det faktum, att förintandet av socialrevolutionärernas och mensjevikerpartiers gav oss tiotusentals av deras förut aktivaste medlemmar, vilket inte kunde befördra homogeniteten i vårt parti.

För det *tredje*: Vårt land befinner sig i en övergångsperiod. Ända till oktober 1917 var läget i många avseenden svårare men i stället klarare. Partiet stod inför den omedelbara kampuppgiften att störta bourgeoisin. Läget nu är i många avseenden mycket mer komplicerat. NEP, den borgerliga omgivningen i världsskala, sådana faktorer gör vårt läge ytterst invecklat. Ännu aldrig i den internationella arbetarrörelsens kamphistoria har ett arbetarparti befunnit sig i en så komplicerad övergångsperiod.

För det *fjärde*: Partiets sociala sammansättning har blivit heterogen. Fram till oktober 1917 var partiet nästan enbart ett arbetarparti. Nu är situationen förändrad. Vi har över 100 000 bondemedlemmar, några tiotusen medlemmar från högsta läroanstalter, tiotusentals sovjetanställda, etc.

Vad betyder alla våra bemödanden att reglera vårt partis sociala sammansättning, Lenin-uppbådet o.s.v.? De avser att göra partiet så homogent som möjligt, att förebygga en upplösning av dess sociala sammansättning.

Allt detta tillsammans skapar förutsättningarna, under vilka utbildningen av en högerflygel i det av Lenin skapade bolsjevikerpartiet verkligen är *möjlig*.

Och om vi härtill lägger den inte oviktiga faktorn, att kamrat Lenin inte längre finns bland oss, blir vi på det klara med, hur allvarligt läget är.

Om vi med största objektivitet ser på kamrat Trotskijs alla angrepp på den bolsjevistiska Centralkommittén, så blir vi på det klara med, att deras mening är denna: Kamrat Trotskij har under dessa år givit uttryck åt allt som inte är strängt bolsjevistiskt. Kamrat Trotskij känner sig som representant för dessa icke-bolsjevistiska stämningar bunden inom ramen av den gamla Leninska taktiken. Han är uppriktigt övertygad om, att leninismens gamla metoder inte längre kan fylla sina uppgifter, när partiet verkar på en så stor arena. Därför bör partiet enligt hans mening bli ett om ock inte klart utformat block av olika riktningar, fraktioner och schatteringar.

Vi vet alla, att alla dessa sociala processer, som utvecklas i vårt land, återspeglas i vårt parti, som sitter vid makten och som har undertryckt alla de andra, sovjetfientliga partierna. Vi drar härav slutsatsen, att det är så *mycket mer nödvändigt att bevara den största möjliga homogenitet i partiet, den största fasthet i dess ledning, det kraftigaste fasthållande vid leninismen*. Att manövrera, att ibland göra koncessioner, är nödvändigt. Men partiet måste alltid förbli bolsjevistiskt. Trotskij åter drar andra slutsatser av det komplicerade i vår nuvarande situation. Enligt honom leder den gamla stålfasta, "sektariska" bolsjevismen "landet till avgrundens rand". Enligt honom borde partiet nu utgöra en förening av olika riktningar och fraktioner, borde inte omedelbart leda stats- och ekonomiapparaten, borde ge de borgerliga specialisterna mera svängrum o.s.v.

I sin logiska konsekvens skulle denna kamrat Trotskijs idé i nuvarande internationella och inrepolitiska läge i bästa fall leda till det leninistiska bolsjevikerpartiets ersättande med ett "brett" "arbetarparti" à la McDonald's Labour party. Det är mycket möjligt, att han ej tänkt ut denna tanke i dess yttersta konsekvenser, men logiskt kommer han därhän, om han inte stannar på vägen eller återvänder till bolsjevismen.

Ett parti, som måste arbeta under sådana förhållanden som vi nu, behöver naturligtvis en rad transmissionsmekanismer, som upprätthåller förbindelsen mellan partiet och hela arbetar-massan, däribland också dess mest efterblivna lager. Dito i fråga om bönderna, de anställda, de intellektuella o.s.v. systemet av dessa hävstänger, som garanterar proletarietets diktatur, är komplicerat (sovjeter, fackföreningar o.s.v.). Men härav följer inte, att partiet självt kan bli ett block av strömningar, fraktioner etc., ett ”parlament av åsikter”, med en högerflygel, en vänsterflygel, en center och andra parlamentarismens fördelar.

Frågan får inte förenklas. Det är klart att bolsjevikpartiet av 1924 inte kan helt enkelt kopiera samma parti av 1914 eller ens 1917. Vi bör inte inskränka oss till att uppta endast arbetare som medlemmar. Genom Leninuppådet har vi gjort allt vi kunnat för att utöka industri-arbetarnas övervikt inom vårt parti. I en del år höll vi tillbaka böndernas inflytande i partiet. Men vi har nu kommit till det resultatet, att vi även måste uppta ett betydande antal bönder där. Ett arbetarparti, som styr ett *bondeland*, måste bland sina medlemmar ha en viss procent bönder.

Läget är alltså inte så enkelt. Vi har stora svårigheter att övervinna. Regleringen av vårt partis sammansättning är en komplicerad och svår uppgift. Den står i intimt samband med de svåraste och ibland också ömtåligaste politiska problem. Partiet måste manövrera också här. Partiet kan f.n. inte vara så homogent som det var före erövringen av makten.

Därför måste partiets politik, alltså dess ledning, som hittills vara alltigenom bolsjevistisk, som Lenin lärde oss. Arbetarklassen förverkligar sitt välde i revolutionen, och partiet är den ledande förtruppen för den klass, som har det väldet.

Härur uppstår frågan om partiets inre orientering. Bolsjevikpartiet av 1924 måste orientera sig på *kärntruppen* av sina medlemmar, *arbetarna*.

Kan vi därför tolerera förekomsten eller utbildandet av en högerflygel i vårt parti i detta nu?

Nej, det kan vi icke!

Av den omständigheten, att vi *måste* nöja oss med en icke tillräckligt homogen social sammansättning i vårt parti, att vi måste ta med i partiet ett visst antal icke-arbetare, följer inte på något sätt att vi också skulle få urvattna partiets politik, att dess ledning också skulle få vara heterogen. Tvärtom! Just därför att partiet under nuvarande förhållanden inte kan vara så homogent i sin sammansättning som det var före erövringen av makten, måste partiets politik strängare än någonsin orientera sig på arbetarna i partiet. Och just därför måste partiets ledning vara särskilt stark och leninistisk.

De objektiva förhållandena, under vilka vårt parti f.n. måste verka, är så beskaffade, att faran för utbildandet av en högerflygel (eller högerströmning) i partiet *existerar*. Den, som vill förbli leninismens anda trogen, måste ge all sin kraft för att hjälpa partiet att stå emot dessa tendenser. Med ett skickligt och riktigt bruk av leninismens principer på den föreliggande konkreta situationen ska det lyckas oss att hindra uppkomsten av en högerflygel i vårt parti.

Men de kamrater, som likt kamrat Trotskij icke blott icke motstår dessa tendenser utan blir deras representanter, dessa kamrater, som gå emot den leninistiska centralkommittén, som klart genomskådar faran och har att manövrera i en komplicerad situation, de blir därigenom fiender till leninismen. Avsiktligt eller ej – faktum förblir faktum.

Låt oss ta exempelvis två utmärkta kamrater, A. och B. Bägge är väl disciplinerade och mycket gedigna. Men kamrat A. kom till bolsjevismen på en annan tid och på ett annat sätt än kamrat B. Kamrat A. kom från bonderörelsen och kamrat B. från arbetarrörelsen, har varit bolsjevik i 20 år. Vårt parti behöver dem bägge. Men om kamrat A. börjar i partiet utveckla sig på ett särskilt sätt, som så ofta förekommer bland bondekommunister (och bland partilösa

som gått med kommunisterna), till åtskillnad från arbetarkommunister, när han börjar fordra, att partiets politik inte längre ska orientera sig på arbetarna utan på bönderna, eller när han börjar kräva att partiets generalstab ska ändras till ett block av olika grupper – vad skulle vårt parti i så fall säga kamrat A.?

Något liknande men mera allvarligt har nu gjorts av kamrat Trotskij. Han börjar ge uttryck åt allt i partiet, som icke är bolsjevistiskt. Han fordrar rent ut, att partiet ska anpassa sig efter allt inom det som (i ordets egentliga mening) icke är bolsjevistiskt.

Kan partiet finna sig i det? Är det då underligt, att partiet så häftigt tar itu med kamrat Trotskij?

V. Vart leder kamrat Trotskijs nuvarande utveckling

Kamrat Trotskij har som tydlig individualist naturligtvis många karaktärsdrag, som är karakteristiska enbart för honom. Han uppställer ofta en plattform, där bara en människa får rum: han själv. Men det vore ett misstag att i denna kamrat Trotskijs ståndpunkt se *bara* det individuella. Han representerar också en något bredare sektion av faktorer i vår situation. Vilken?

Sedan 1922 men ännu mer sedan 1923 har det börjat en obestriddig ökning i landets välstånd, en obestriddig förbättring i det materiella läget och arbetarnas stämning. Under samma tid ser vi av alla kamrat Trotskijs yttranden, att just under dessa år hans stämning mer och mer försämrats. Kurvan för den politiska stämningen hos breda arbetarmassor i vårt land går uppåt, men kamrat Trotskijs politiska stämningsskurva nedåt. På den grunden skärpes differenserna mellan kamrat Trotskij och partiet, som ju inte är något annat än ledartruppen för arbetarmassorna.

Kamrat Trotskij börjar se situationen allt mörkare. Han profeterar landets nedgång inför en obestriddig förbättring i dess ekonomiska läge, han står alltjämt oftare bredvid, genom att uppställa oriktiga diagnoser och föreslå ännu oriktigare botemedel, han förlorar allt fler åsiktsfränder osv. Vi måste komma ihåg, att kamrat Trotskij vid sin första sammanstötning med kamrat Lenin och hans Centralkommitté vid tiden för tvisten om Brestfreden ännu hade en mycket betydande del av partiet på sin sida. Vid tiden för den andra kontroversen med Lenin år 1921 (den fackliga diskussionen) hade han ännu ungefär en femtedel av kongressombuden på sin sida, och detta trots att på andra sidan ännu fanns Lenins eget personliga inflytande. Under debatten för ett år sedan var kamrat Trotskijs anhängarskara redan mycket mindre, men ännu alltjämt fanns det hundratals kamrater, som var beredda att konsekvent försvara hans plattform. Vid kamrat Trotskijs angrepp nu mot den Leninska Centralkommittén kan de kamrater, som har lust att försvara honom, redan räknas på fingrarna. Och det är ingen tillfällighet.

Detta faktum ensamt visar, att kamrat Trotskij de sista åren, naturligtvis utan att själv önska det, inte alltid givit uttryck åt de proletära massornas stämning utan ofta ofrivilligt andra befolkningslagars stämning. Vilka?

Svaret är naturligtvis inte alltid så lätt. Om vi följer kamrat Trotskijs utvecklingslinje, hans politiska utveckling de sista två tre åren i alla detaljer, så är det inte svårt att stöta på tydliga motsägelser, och mången gång kan det förefalla mindre erfarna kamrater, som kamrat Trotskij ville kritisera vår Leninska Centralkommitté inte från höger utan från vänster. Var det inte kamrat Trotskij som beskyllde Centralkommittén och dess representanter i Komintern för att ha låtit tyska revolutionen gå sig ur händerna? Är det inte en ”vänster”-kritik? Men om vi tänker oss in i kamrat Trotskijs ståndpunkt just i de med Kominterns taktik sammanhängande frågorna, om vi tänker på att vid sidan av ”vänster”-fraserna står det *faktum*, att höger-elementen i alla Kominterns sektioner under den sista debatten understödde T:s ståndpunkt,

då kommer frågan i ny belysning. Om vi tänker på, att ännu i januari 1924 i kamraterna Trotskijs, Radeks och Pjatakovs resolutionsförslag förekom satser, enligt vilka tyska kommunistpartiet, om det givit sig på upproret i oktober 1923, skulle i detta nu varit en ruinhög, då blir det tydligt, att kamrat Trotskij här, som också i övriga frågor, som han behandlar i "Lärdomar från Oktober", inte alls gick konsekvent tillväga.

I kamrat Trotskijs verksamhet finns det, vi upprepar det, mycket individuellt, mycket av nyck, mycket som bländar. Hans plattform är ännu inte definitivt fastlagd. Hans politiska ståndpunkt skimrar i alla regnbågens färger. Varifrån kommer denna brokighet i formen? Den hade sin grund i, att kamrat Trotskijs politiska utveckling ännu inte är avslutad och att den äger rum i övergångstiden, i den *Nya Ekonomiska Politikens* tid.

Genom all brokigheten, genom alla kamrat Trotskijs improvisationer märker man en bestämd tendens.

Låt oss anta för ett ögonblick, att vårt land och vårt parti i st. f. att göra häftigt motstånd mot kamrat Trotskijs förslag, skulle antagit de viktigaste ag dem sedan 1921. Det skulle ha betytt:

1. Fackföreningarna skulle ha förstatligats, blandats med de officiella stats- och hushållningsorganen. Med andra ord; fackföreningarna, som nu utgör vår bredaste basis och omfattar 6 miljoner arbetare och anställda, skulle förvandlat sig i en byråkratiskt tillsats till det officiella maskineriet. D.v.s. vi skulle ha skapat en basis för mensjevism och med egna händer underminerat proletariats diktatur.

2. Partiet skulle ha uteslutits från den omedelbara ledningen av hushållnings- och statsorganen. Sovjetapparaten skulle blivit mer oberoende. "Sovjeternas frigörelse från partiet" skulle skett inte bara på papperet – i emigranternas skrivelser – utan om ock endast delvis, realiserats i verkligheten. Att en sådan tendens skulle fått otaliga ödesdigra konsekvenser, behöver man knappast bevisa för en bolsjevik.

3. De borgerliga specialisterna skulle fått mycket större inflytande på alla grenar av vår verksamhet, inte bara på det militära. Man behöver knappast bevisa, att just där låg ett av de viktigaste dragen i kamrat Trotskijs politiska plattform och en av de viktigaste punkterna 8i hans differenser med vårt parti.

Naturligtvis är det absolut nödvändigt, att vi får med ärliga specialister i vårt arbete och skapar en atmosfär, som möjliggör för dem att göra saken nytta. Men naturligtvis förblir alla som kamrat Lenin sagt i detta fall och som vårt parti beslutat fortfarande gällande, men om specialistfrågan lösts icke enligt Lenin men enligt Trotskij, då hade det i realiteten betytt det största politiska medgivande åt den nya bourgeoisin,

4. Ifråga om det inre partilivet skulle vi måst erkänna, att inte så mycket arbetarna från sina arbetsplatser utan ungdomen i högskolorna vore partiets "barometer" – denna ungdom där det självklart finns utmärkta proletära element men där det också finns en hel del folk som med tusen sociala band är förbundna med småborgardömet och därigenom också med NEP och den nya bourgeoisin.

5. Valutareformen skulle vi ej ha genomfört, när enligt Trotskij industrin "först" måste återställas och sedan valutastabiliseringen göras. Det är onödigt att påvisa, att om vi antagit hans "geniala" förslag, så skulle övervikten för de socialistiska elementen i vårt lands hushållning bra förminskats och den nya bourgeoisin däremot stärkts.

6. I vårt förhållande till bönderna skulle vi ha begått de största fel. I st. f. början till ett förbund med bönderna skulle vi ha fjärrat oss från dem över hela linjen. Bönderna hade, skilda från oss genom våra fel, sökt sig en annan politisk ledare och hade naturligtvis kunnat finna en sådan i den nya bourgeoisin.

Ingen kamrat, som tänker över saken, ska kunna säga, att vi har hittat på de ovan anförda sex punkterna (och vi kunde komma med fler). Varje allvarlig bolsjevik måste medge, att kampen mellan Lenins Centralkommitté och kamrat Trotskij rör sig just om dessa punkter och inte om den personliga ”prestige”-frågan som kälkborgarna tror.

Hur skulle det ha sett ut i vårt land om vi i dessa sex frågor hade följt de vägar, kamrat Trotskij yrkade på? Det skulle ha blivit ett NEP-Ryssland, i den enda och utsträckning som den nya bourgeoisins ideologer räknade på. Och utsikterna att förvandla NEP-Ryssland till ett socialistiskt Ryssland skulle varit mycket minskade och till sist helt försvunnit.

Om vi till allt detta ytterligare lägger kamrat Trotskijs opportunistiska fel i de internationella problemen (överskattning av den demokratiskt-pacifistiska eran, överskattning av den amerikanska imperialismens undergörande, fredsstiftande egenskaper, underskattning av socialdemokratins kontrarevolutionära väsen, underskattning av fascismens varaktighet) och den omständigheten, att han i olika sektioner av Komintern understödde alla högersinnade, halv-socialdemokratiska element, så är det klart, åt vilket håll kamrat Trotskijs politik för vårt parti.

I hela denna anhopning av det ena felet på det andra har kamrat Trotskij sitt eget ”system”. I stort heter det: avvikelse åt höger.

Den nya bourgeoisin i vårt land är ju just en ny sådan och icke den gamla. Den har sett en hel del och även lärt något av ”Lärdomarna från Oktober”. Den har sett massorna i aktion. Den har sett bolsjevikernas otyglade uppgörelse med bourgeoisin under oktoberrevolutionens första tid och bolsjevikernas medgivanden åt bourgeoisin år 1921, då samma otyglade bolsjevik *tvangs* att införa den Nya Ekonomiska Politiken. Den känner nu värdet av de reella styrkeförhållandena, som bl. a. råder i det första sovjetrikets borgerliga omgivning. Den har sina nya intellektuella, som till största delen uppfostras vid våra läroanstalter. Den har redan lärt sig tränga in i riktningssriderna inom vårt eget parti, den har redan lärt sig utnyttja sovjetlegaliteten.

Det är inte längre de gamla, tafatta klumpiga borgarna. Det är en bourgeois, som genomgått den största revolutionens eld, det är en bourgeois som förstår att sammansluta sig med den internationella bourgeoisins övre lager och ledare. Med ett ord: en bourgeois med ett skärpt klassmedvetande, en anpassbar bourgeois som blivit mer klok av revolutionens erfarenheter och bättre förstår betydelsen av arbetarpartiet och hur man ska utnyttja nyanserna inom detta.

Vi får inte dölja det för oss: vår statsapparats sociala sammansättning är så beskaffad, att en betydande del av dess personal måste betraktas som agentur åt den nya bourgeoisin. Det samma måste sägas om en viss del av studenterna och de intellektuella i allmänhet. Att under åren 1921-1924, övergångsperioden, begära av bolsjevikpartiet de nämnda sex punkterna, det betyder intet annat än att, om ock mot sin vilja, objektivt hjälpa den nya bourgeoisin.

Kamrat Trotskij har kommit in på en felaktig väg, han vill slåss mot den övermäktiga ”sektismen” hos de gamla bolsjevikerna och bekämpar i själva verket bolsjevismens grundvalar. Faktiskt gör han, naturligtvis utan att vilja det, klassfienden en oskattbar tjänst.

Handen på hjärtat! Vi frågar kamrat Trotskijs tidigare och nuvarande anhängare, om de inte vet, att varje framstöt av kamrat T. mot den bolsjevistiska Centralkommittén sedan år 1921 i hela det icke-bolsjevistiska lägret upptagits med allt större glädje? Är det då en tillfällighet?

Må man inte missförstå vad här sägs. Redan Marx sade, att man faktiskt kan uttrycka småborgardömetts stämning utan att själv vara en krämare. Naturligtvis har kamrat Trotskij de bästa avsikter. Men vägen till helvetet är stenlagd med goda föresatser. Kamrat Trotskij måste en gång för alla avstå från att vilja ”rädda” vårt parti från förmenta fel. Han måste förstå och erkänna sina egna politiska misstag, vilka till stor del härrör från tiden 1903-1917, då han var

öppen motståndare till bolsjevismen. Han måste sluta upp med att ställa till periodiska ”kriser” med kalendarisk punktlighet varje år och sista tiden varje halvår. Han måste fatta, att ingen ska lyckas genom överrumpling och med våld mala sönder leninismen under trotskismen. Men måste med ett ord förstå, att *bolsjevism förblir bolsjevism*.

Vad är alltså att göra? Splittring? Dumheter! Vårt parti är mer enigt än det någonsin varit. Disciplinära åtgärder? Också det är nonsens! Nu behövs något annat.

Vad är det som behövs?

Det behövs, att partiet garderar sig mot upprepningen av ”överfallen” på leninismen. Allvarliga partigarantier är nödvändiga, så att partiets avgöranden är bindande för kamrat Trotskij. Partiet är ingen diskussionsklubb utan ett *parti*, till på köpet arbetande i en så komplicerad situation som vår. Parollen för dagen är:

Bolsjevisering av alla lager i partiet! Ideologisk kamp mot trotskismen!

Framför allt upplysning, upplysning och åter upplysning!

Vårt parti består till större delen av relativt nya medlemmar. Det är nödvändigt, att partiet studerar frågan om leninismen och trotskismen. Det är nödvändigt, att hela partiet ser klart, att här är det frågan om två fundamentalt olika system av taktik och politik.

Det gäller inte bara partiets historia, inte bara det förflutna. Det gäller två olika metoder att behandla politik just nu, vilken hänger på det intimaste samman med just sådana kardinalfrågor som frågan om förhållandet mellan arbetarklassen och bondeklassen. Och man måste tacka kamrat Trotskij för att han i varje fall givit partiet ett gott tillfälle att åskådligt analysera en avvikelse från leninismen och tänka sig djupare in i leninismens grundvalar.

Naturligtvis måste partiet se till, att partidisciplinen blir bindande också för kamrat Trotskij. Och det är vi övertygade om, att partiet också kommer att kunna göra. Ju mer principiell klarhet det skapas i partiet i frågan om leninismen och trotskismen, desto mindre mark finns det för ett sådant försök som kamrat Trotskij föreslagit. Ju mindre eko detta försök finner i partiet, desto mindre lust ska han få att upprepa det. Och ekot är denna gång mycket litet.

Under sista debatten förklarade kamrat Trotskij, att den studerande ungdomen vore den tillförlitligaste ”barometern”. Vi höll inte med honom då, och vi gör det inte nu. Men det måste konstateras, att även denna, långt ifrån ideala, barometer har icke givit utslag sista tiden som förr, vilket visar att den studerande ungdomen inte vill utbyta leninismen mot trotskismen.

Det bästa medlet att hålla kamrat Trotskij tillbaka från vidare misstag, som än mer kommer att avlägsna honom från bolsjevismen, är att hela partiet som en man avvisar hans avvikelse, och så hoppas vi att han snart återtar sitt misstag. Vi hoppas, kamrat Trotskij, när han märker fördärvligheten i sin tendens och enhetligheten i partiet emot hans stora villfarelse, ska vända tillbaka från sin oriktiga väg.

Kamrat Lenin formulerade mer än en gång ”lagen” för kamrat Trotskijs politiska utveckling. När det går bra, så närmar sig T. den bolsjevistiska linjen; när det går sämre, drar han sig åt höger. För att hindra honom att gå åt höger behövs hela partiets ideologiska försvar.

Partiet kommer att säga sitt avgörande ord, och ännu en gång kommer fienden att ha varit för tidigt ute med sina skadeglada förväntningar. Men bolsjevikapartiet kommer att ha fått en ny, ännu starkare ställning, och den äkta leninismen kommer att ingå i vårt partis utrustning ända till dess sista medlem.

Artikeln publicerades ursprungligen i *Pravda* och *Izvestija* 30 november 1924